

www.musavat.com

ÜSAVAT

Xəbər
Metroda gediş
haqqı
70 qəpik
olacaq?
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3 noyabr 2023-cü il Cümə № 199 (8335) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakı-Moskva münasibətlərini pozmaq üçün düyməyə basılıb

İki ölkə liderlərinin bir-birinə qarşılıqlı inamı həm Rusiya, həm də Qərbdəki bəzi daireləri narahat edir

yazısı səh.13-də

Amerikasayağı zarafat: "Ermənistan demokratiya çirağıdır..."

yazısı səh.5-də

Topxana ilə siyasətə gəldilər, indi də meydandan gedirlər...

yazısı səh.7-də

Qarabağdan gedənləri "əridirlər"

yazısı səh.5-də

Avropa separatçıları sıgallayır, Brüssel sərhəddə möhkəmlənir

yazısı səh.8-də

QMİ-nin "adamı"nın Fələstinə dəstəyi - bir aksiyanın əks-sədası

yazısı səh.10-da

Zəhərə dönən dönər biznesinin himayədarları

yazısı səh.11-də

Mərkəzi Bankdan sürpriz qərar

yazısı səh.12-də

Küçələrdə "ölüm gəzən" süpürgəçilər...

yazısı səh.14-də

Bölgələrdə həkim çatışmazlığının səbəbləri və "nə etməli" sualı

yazısı səh.15-də

ABŞ yenə Azərbaycandan Zəngəzura "hücum gözləyir"

yazısı səh.4-də

YENƏ 9-CU BƏND MÜƏMMASI - ÜÇTƏRƏFLİ SƏNƏDİN SONU...

Ermənistanın baş naziri üçtərəfli bəyannamənin sonuncu öhdəliyini icra etməmək üçün cəhdlər edir; məqsəd Rusiyanı regiondan çıxartmaqdır, yoxsa... - ilginclik təhlillər yazısı səh.9-da

Almaniyanın xarici işlər naziri Bakıya hansı tapşırıqla gəlir?

Bir sıra hallarda Almaniya xarici siyasətdə, regional məsələlərdə Fransanın yedəyində gedir kimi görünür yazısı səh.6-da

Sabiq Baş Qərargah rəisinin başı dərddə - "20 milyonu Sadıkova vermişəm"

yazısı səh.3-də

Elman Nəsirov: "...Sülh bizə heç dünəndən lazım deyil"

yazısı səh.10-da

"Şeyxin oğlunun gəmiçilik biznesi var" iddiası

yazısı səh.3-də

Qəzzada Azərbaycan vətəndaşı varmı?

“Qəzzada Azərbaycan vətəndaşının olub-olmamasına dair məlumatımız yoxdur”.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat Xidməti İdarəsinin reisi Ayxan Hacıadə deyib.

O bildirib ki, oktyabrın 7-də HƏMAS-la İsrail arasında müharibə başlayandan bəri İsraildə 8 Azərbaycan vətəndaşı həlak olub: “Səfirliyimizin fəaliyyəti işə davam etdirilir. Hansısa ciddi məhdudiyyət yoxdur”.

Qeyd edək ki, oktyabrın 7-də HƏMAS-la İsrail arasında müharibə başlayıb. İsrail ordusu bir neçə gün əvvəl Qəzzaya daxil olub və quru əməliyyatlarına başlayıb.

Nazirlər Milli Məclisdə

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin noyabrın 2-də keçirilən iclasında “Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanun layihəsi müzakirəyə çıxarılıb.

İclasda komitənin sədri Tahir Mirkişili, iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov, maliyyə naziri Samir Şərifov, Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov, Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazımov, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun icraçı direktoru İsmail Məmmədov, Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri Şahin Bağirov iştirak edib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsinin gəlirləri 34 173 000,0 min manat, xərcləri 36 763 000,0 min manat (o cümlədən, mərkəzləşdirilmiş gəlirləri 33 399 895,0 min manat, yerli gəlirləri 773 105,0 min manat, mərkəzləşdirilmiş xərcləri 35 980 547,0 min manat, yerli xərcləri 782 453,0 min manat) məbləğində tərtib edilib.

Alimin qızı Bakıda öldürüldü

Bakıda həyat yoldaşını qətlə yetirməkdə şübhəli bilinən şəxs saxlanılıb.

DİN-in mətbuat xidmətindən bildirilib ki, noyabrın 2-də saat 07 radələrində Binəqədi rayonu yeni yaşayış massivində evlərin birində 1986-cı il təvəllüdü Xəməyeva Zülfüyyə Alim qızının kəsi-ci aletlə qətlə yetirilməsi barədə polisə məlumat daxil olub.

Cinayət əməlini törətməkdə şübhəli bilinən qadının həyat yoldaşı 1981-ci il təvəllüdü Qasımov Qədir Tahir oğlu saxlanılıb.

Noyabrda 23 dərəcə isti

Noyabrın 3-də Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin verən məlumatına görə, gecə və

səhər bəzi yerlərdə zəif duman, az çətin olacaq. Mülayim şimal-qərb küləyi gündüz cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 13-16° isti, gündüz 19-23° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 761 mm civə sütunundan 758 mm civə sütununa enəcək. Nisbi rütubət gecə 75-85 %, gündüz 50-60 % olacaq.

Xəzərin səviyyəsi 114 sm enib - nazir həyəcan təbili çalır

Xəzər dənizinin səviyyəsi son 5 il ərzində 69 sm, son 10 ildə isə 114 sm aşağı enib.

Bunu ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev Xəzər dənizinin səviyyə dəyişməsinin səbəbinin öyrənilməsi, eləcə də müvafiq adaptasiya tədbirlərinin hazırlanması üzrə ekspert qrupunun iclasında deyib.

O bildirib ki, Xəzər dənizinin ətraf mühitin bugünkü vəziyyəti və dəniz səviyyəsinin aşağı düşmə dinamikası narahatlıq doğurur.

M.Babayev söyləyib ki,

dəniz səviyyəsi nə qədər tez dəyişirsə, onun nəticələri bir o qədər ağır olur:

“Xəzər dənizinin səviyyə təbəddüdləri sahilboyu zonaların vəziyyətinə və iqtisadiyyatın dənizlə bağlı olan bir sıra sahələrinə - balıqçılıq, dəniz nəqliyyatı, limanların fəaliyyəti, tikinti kimi müxtəlif sektorlara, eləcə də sahil zonasında yaşayan əhaliyə təsir göstərir”.

Nazir qeyd edib ki, yaxın illərdə dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi ilə bəzi endemik növlərin itirilməsi və Xəzər dənizinin biomüxtəlifliyinin azalması

mümkündür. O bildirib ki, buna görə də məsələyə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

“Nazirliyin Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin hidrometeoroloji müşahidə məntəqələrində dəniz səviyyəsi üzərində müntəzəm müşahidələr aparılaraq səviyyənin dəyişməsi tendensiyası nəzarətdə saxlanılır. Müvafiq maraqlı tərəflər, xüsusilə fəaliyyətləri dənizlə bağlı olan qurumlar məlumatlandırılır ki, işlərində və gələcək fəaliyyətlərini planlaşdıranda bu məqamları nəzərə alsınlar”, - Muxtar Babayev vurğulayıb.

Azərbaycanda “halal dərman” satılacaq

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin tabeliyində olan Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu tərəfindən AZS OIC/SMIC 50-1:2023 “Halal dərman vasitələri - 1-ci hissə - ümumi tələblər” dövlət standartı qəbul edilib.

Bu barədə adıçəkilən qurumdan məlumat verilib.

Bu standart İslam Qaydaları əsasında halal dərman vasitələrinin istehsalı və daşınması zamanı əsas tələbləri müəyyənləşdirir və bu sahədə ixtisaslaşan təşkilatların istifadəsi nəzərdə tutulur. Standart halal dərman məhsulları üzrə halal statusunun qorunub saxlanılmasını təmin edəcək və istehlakçıların bu növ məhsullara olan etimadının yüksəlməsinə töhfə verəcək.

Dövlət standartı hazırlanarkən Səhiyyə Nazirliyinin Analitik Ekspertiza Mərkəzi ilə rəsmi qaydada razılaşdırılıb.

Gəncədə ögey qardaşı müğənnini niyə öldürüb?

Noyabrın 2-də səhər saat 07 radələrində Gəncədə bacısı Səbinə Abbasovanı qətlə yetirməkdə şübhəli bilinən 1984-cü il təvəllüdü Hüseyn Abbasov barəsində bəzi faktlar üzə çıxıb.

“Qafqazinfo” xəbər verir ki, H.Abbasov 2008-ci ildən həbsdə

imiş və bu ilin may ayında azadlığa çıxıb. Belə ki, 15 il əvvəl Hüseyn Bərdə rayonunda anası Ceyran Qiyasovanı döyə-döyə amansızlıqla qətlə yetirib. Həmin vaxt o həbs edilib və uzun müddət həbsdə saxlanılıb. Həbs müddətində islah olunmayan şəxs azadlığa çıxandan sonra ögey (ata bir, ana ayrı) bacısı - Gəncədə yaşayan Səbinə ilə əlaqə saxlayıb. O, müğənnilik edən bacısından mütəmadi olaraq pul tələb etməyə başlayıb və aralarında narazılıq yaranıb.

Qeyd edək ki, H.Abbasov anasını qətlə yetirməmişdən əvvəl də cinayət əməli törədibmiş.

Bakıda bəzi “Bravo”lar bu səbəbdən bağlanır

Bakıda kiçik “Bravo”lar bağlanır. Bakupost.az xəbər verir ki, bağlanan marketlərdə 50-60 faizlik endirimlər də qoyulub.

Məsələ ilə bağlı “Bravo” supermarketləri ilə əlaqə saxladıq.

Marketin operatoru faktı təsdiqləyərək “Rəhbərliyin qərarı ilə paytaxtda seçilmiş bəzi kiçik “Bravo”lar bağlanır. Onların yerinə nəyin olacağı hələ deyil. Hazırda həmin mağazalarda bir sıra endirimlər də var”, - deyərək bildirib.

Azərbaycan-Türkiyə Birgə Universiteti üçün 10 milyon ayrılacaq

Gələcən il Azərbaycan-Türkiyə Birgə Universitetinin fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədilə dövlət büdcəsindən ayrılacaq vəsaitin həcmi məlum olub.

Bu, Maliyyə Nazirliyinin 2024-cü ilin dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin təqdimatında əksini tapıb.

Mühəndislik və tibb ixtisasları üzrə olmaqla 240 nəfər tələbənin təhsil alacağı yeni yaradılacaq “Azərbaycan-Türkiyə birgə Universiteti”nin fəaliyyətinin təmin edilməsi məqsədilə 10,0 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılıb.

Siqaretin qiyməti yenə bahalaşır?

Bir neçə gündür ki, mağazalarda siqaret qıtlığı yaşanır.

Bu barədə “Trend”ə satıcılar bildirib. Onların bildirdiyinə görə, hər bazar ertəsi günü mal gətirən firmalar bu həftə gəlib çıxmayıb. “Firmalar məhsul vermir. Siqaretin topdansa satış yerlərində isə bəzi siqaretlərin bir blokunda bir manat bahalaşma var. Firmalardan satıcılara bildiriblər ki, siqaretin qiymətləri dəyişəcəyindən müvəqqəti problem yaşanır”, - deyərək bildiriblər.

Qeyd edək ki, sonuncu dəfə avqust ayında markasından asılı olmayaraq bütün siqaretlər 10 qəpik, bəzi siqaretlər isə 20 qəpik bahalaşmışdı.

FHN yangınsöndürənləri Xankəndidə yerləşib

Fövqəladə Hallar Nazirliyi Dövlət Yangından Mühafizə Xidmətinin yangınsöndürmə hissəsi Xankəndi şəhərində yerləşdirilib.

Məlumatla görə, hazırda Xankəndidə FHN-nin yanğın avtomobilləri mümkün yanğın hadisələrinin qarşısını almaq üçün gecə-gündüz növbə çəkir.

Sabiq Baş Qərargah rəisinin başı dərdə - "20 milyonu Sadikova vermişəm" ifadəsi

Nəcməddin Sadikov və başqa bir neçə nəfər barəsində ayrıca iş açılıb

Müdafiə Nazirliyində 143 milyonluq mənimləmə faktı ilə bağlı məhkəmə araşdırmaları davam edir. Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda mənimləmə) maddəsilə təqsirləndirilən Məlikməmməd Qurbanovun işinə Bakı Hərbi Məhkəməsinə baxılır.

Məlikməmməd Qurbanov Müdafiə Nazirliyinin Maliyyə və Büdcə İdarəsinin keçmiş rəisi, general-mayor Nizami Məmmədov və başqaları ilə əlbir olub külli miqdarda vəsaitlərin yeyintisində ittiham olunur.

Cinayət işinin materiallarında yazılıb ki, 2015-2019-cu illərdə büdcədən ayrılmış vəsaitlərin bir hissəsi o dövrdə Baş Qərargah rəisi olan Nəcməddin Sadikovun tapşırığı ilə müəyyən şirkətlərin hesabına köçürülüb. Sonradan o şirkətlərin hesabından nağd şəkildə çıxanlara, geri qayıdıb. Alınan malların, göstərilən xidmətlərin dəyəri isə sənədləşmədə xeyli şişirdilib.

Cinayət işinin materiallarında əsasən, 4 il ərzində ordu

üçün tək-cə bəliq məhsullarının alışı zamanı 400 min manat yeyinti olub. Bundan başqa, avtomobil, kompüter və s. avadanlıq, qida məhsullarının alışı zamanı da külli miqdarda mənimləmə hallarına yol verildi iddia edilir.

Müdafiə Nazirliyinin keçmiş vəzifəli şəxslərlə bağlı cinayət işində ümumilikdə 92 milyon manatlıq mənimləmədən söhbət gedir. Bunun 542 min manatlıq hissəsi Məlikməmməd Qurbanova aiddir.

Müdafiə Nazirliyinin Səltənmələr və Təchizat İdarəsinin keçmiş rəisi, həbsdə olan

polkovnik Məlikməmməd Qurbanov keçmiş Baş Qərargah rəisi Nəcməddin Sadikovu ittiham edib. Deyib ki, qiymət şişirtməsi və başqa üsullarla yeyinti nəticəsində əldə olunan milyonlarla vəsait Sadikova çatdırılırdı. Bu barədə o, sentyabrın 15-də öz məhkəməsinə danışib.

M.Qurbanov bu ittiham üzrə özünü qismən təqsirli bilir. Deyir ki, nə tapşırıq verilibsə, onu icra edib.

"Mən hərbi hissələrdən gələn sifarişləri büdcə hesabına yerinə yetirirdim, vəzifəm bu idi. Mənə münasibətdə nə qədər mənimləmə varsa, tam ödəmişəm", - M.Qurbanov bildirib.

O, dindirmə zamanı prokurorun suallarını cavablandırarkən deyib ki, qiymətlərin şişdirilməsi və s. üsullarla əldə olunan vəsaitlər Baş Qərargah rəisinə çatırdı. Sonradan həmin vəsaitlərin hansı istiqamət üzrə gedəcəyini Nəcməddin Sadikov özü müəyyənləşdirirdi: "Hara nə ödənilməlidir, bunu özü müəyyənləşdirirdi. Şirkətlərə verilən hər si-

arişə görə şirkətlər bizə 15 faiz qaytarırdı".

M.Qurbanovun sözlərinə görə, Silahlı Qüvvələr üçün ərzaq alışı ilə bağlı müxtəlif şirkətlərlə çalışsalar da, əslində onların hamısı bir adama məxsus şirkətlər idi. Amma təqsirləndirilən polkovnik konkret kimə məxsus olduğunu açıqlamaq istəməyib. Bununla belə, onu deyib ki, həmin adamın işlərini Avtandil Abdiev görürdü.

"Biz də onunla işləyirdik. Süni şəkildə artırılan pulları da nağdlaşdırıb bizə o qaytarıb. 5 il ərzində Avtandil Abdiev mənə hissə-hissə olmaqla, ümumilikdə 20 milyon manat pul verib. Mən də o 20 milyonun hamısını otağında Nəcməddin Sadikova vermişəm", - Qurbanov bildirib.

O əlavə edib ki, Sadikovun tapşırığı ilə sonradan o puldan 1 milyon 200 min manat nazirin maddi-texniki təminat üzrə müavini Fəad Məmmədova, 800 min manat isə Maliyyə və Büdcə İdarəsinin rəisi Nizami Məmmədova verib: "20 milyon manatdan mənə 400 min manat pul verilib. Həmin pul da idarənin xərcləri və şəxsi xərclərimiz üçün verilib".

"Qafqazinfo" isə xəbər verir ki, hazırda məhkəməsi davam edən şəxslərin cinayət işindən əlavə Azərbaycan Ordusunun sabiq Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Nəcməddin Sadikov və başqa bir neçə nəfər barəsində icraat ayrılıb. Onlarla bağlı istintaq orqanında araşdırma aparılır.

Hazırda ittiham olunan polkovniklərin vəkili növbəti iclaslarda N.Sadikova bağlı vəsatət qaldıracaqlar.

□ Elşən MƏMMƏDƏLİYEV "Yeni Müsavat"

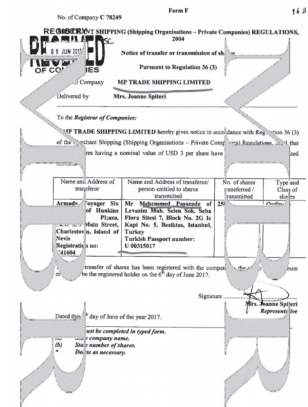
"Şeyxin oğlunun gəmiçilik biznesi var" iddiası

Araşdırmaçı jurnalist Məhəmməd Paşazadənin adı keçən sənədlər yaydı

"Möhtərəm şeyximiz Hacı Allahşükür Paşazadənin vaxtilə Çexiyada sahib olduğu şirkət onun Avropadakı yeganə lövbəri deyilmiş. "Aynur KV" S.r.o. ilə bağlı sənədlər mətbuatda və sosial şəbəkələrdə geniş rezonans doğurandan sonra şirkət MP İNTERNATİONAL S.r.o. adı ilə oğlunun adına yenidən qeydiyyatdan keçirən cənab Paşazadə az sonra onu birdəfəlik bağışlamaq məcburiyyətində qalmışdı". Dia.az bildirir ki, bunu öz növbəti araşdırmasında tanınmış mühacir jurnalist Cavanşir Həsənlı qeyd edib.

C.Həsənlı daha sonra qeyd edir: "Lakin möhtərəm şeyximizin 2016-cı il noyabrın 22-də Maltada qeydiyyatdan keçirdiyi ticarət gəmiçiliyi şirkəti hələ fəaliyyətini davam etdirir. Sənədlərə görə "MP TRADE SHIPPING LIMITED" Maltanın təsisçisi şeyx həzrətlərinin oğlu, Türkiyə vətəndaşı, İstanbulun Beşiktaş səmti, LEVAZIM MAH. SELEN SOK., SEBA FLORA SITESİ 7, BLOCK NO.2G 1c KAPI NO. ünvanında qeydiyyatda olan Məhəmməd Paşazadədir. Şirkətin Maltadakı ünvanında isə Məhəmməd Paşazadənin gəmiçilik şirkəti ilə yanaşı, Türkiyədə yaşayan məşhur iş adamı Mübariz Mənsimova məxsus çoxlu sayda gəmiçilik şirkəti qeydiyyatdadır. Sənədlərdən məlum olur ki, 2017-ci il iyunun 6-da Mübariz Mənsimova məxsus ARMADA VOYAGER SIX gəmiçilik şirkəti öz səhmlərini Allahşükür Paşazadənin oğlunun adına olan MP TRADE SHIPPING LIMITED-ə keçirib. ARMADA VOYAGER SIX Mərkəzi Amerikada, Karib dənizindəki Sent-Kits və Nevis ada dövlətində qeydiyyatdadır, eyni adla Türkiyədə də fəaliyyət göstərir və "Palmali" şirkətlər qrupuna daxildir.

MP TRADE SHIPPING LIMITED-in okeanlarda neçə gəmiyə sahib olduğu və hansı ölkənin bayrağı altında üzməsi ilə bağlı təəssüf ki, heç bir məlumat yoxdur".

DTX Xocalı soyqırımında iştirak etmiş terrorçunu həbs edib

Madat Babayanın daxil olduğu dəstə xilas olmaq üçün Əsgəran rayonuna tərəf qaçmaq istəyən qadın, uşaq və qocaları pusquya salaraq qətlə yetirib

Qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin Azərbaycan ərazilərində törətdikləri terrorçuluq və digər ağır cinayətlərlə bağlı araşdırmalar davam etdirilir. Bu barədə DTX məlumat yayıb.

Məlumatla görə, 2023-cü ilin sentyabr ayında keçirilmiş lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində qanunsuz silahlı birləşmələrə daxil olmaqla "AKM" avtomatı ilə silahlanıb, mütəşəkkil dəstə halında milli ədavət və düşmənçilik niyyəti ilə terrorçuluq əməlləri törətməkdə şübhəli bilinen Babayan Madat Ara-

keli Kəlbəcər rayonunun Qozlukörpü kəndi ərazisində tərk-silah edilərək saxlanılıb.

İstintaq zamanı təqsirləndirilən şəxs Madat Babayan ifadəsində digər xüsusiyyətlər

yanaşı həmçinin bildirilib ki, 1992-ci ilin fevral ayında Xocalı faciəsinin törədilməsində iştirakçı olub, 24 fevral 1992-ci il tarixində "Xolostoy" ləqəbli Ermənistan silahlı qüvvələrinin polkovnik-leytenantı Arkadi Şirinyanın rəhbərliyi altında birləşərək Azərbaycanlı əhalini məhv etmək məqsədilə 25 fevral 1992-ci il tarixində gecə saat 23:00 radələrində Xankəndi şəhərindən Xocalı şəhəri istiqamətində edilən hücum zamanı xilas olmaq üçün Əsgəran rayonuna tərəf qaçmaq istəyən, əksəriyyəti qadın, uşaq və qocalar olmuş 150 nəfərdən çox əliyalın şəxsədən ibarət mülki əhalini həmin ərazidə pusquya salaraq avtomat silahlarından atəş açmaqla qətlə yetirib.

Eyni zamanda Madat Babayan 26 fevral 1992-ci il tarixində Azərbaycanlıların me-

yitlərini yığdıqları zaman Vamik Petrosyan, Şirin Şirinyan və digər dəstə üzvləri tərəfindən meyitlər üzərində təhqiredici hərəkətlərin törədilməsini, 100-dən çox mülki Xocalı sakininin əsir düşdüyünü müşahidə edib.

Madat Babayan 1992-ci il fevralın 26-da Xocalıda olan erməni silahlıları ilə birlikdə şəhərdə Azərbaycanlılara məxsus olan əmlakların talan edilməsi və törədilən kütləvi insan qırğını faktlarının gizlədilməsini təmin etmək üçün Xankəndi istiqamətində Xocalı-Ballica-Xankəndi yolayrıcında silahlı post qurduqlarını, üç gün sonra isə bu postda xidmət apardığı vaxt Xocalıda qətlə yetirilən Azərbaycanlıların meyitlərinin üç yük avtomobilində gətirildiyini, həmin postdan təxminən 400 metr məsafədə Qarqar çayının sol sahilində qazılan

əraziyə tökülərək kütləvi basdırıldığını qeyd edib, eləcə də 1992-ci ilin fevral-mart aylarında Xocalıda törədilən talanlar barədə məlumat verib.

İfadənin yerində yoxlanılması istintaq hərəkəti həyata keçirilərkən, Madat Babayan mülki əhaliyə qarşı cinayət əməllərinin törədildiyi yerləri əyani şəkildə göstərərək bu barədə ətraflı məlumat təqdim edib. Bundan əlavə, Madat Babayan əsir götürülmüş və qanunsuz olaraq Qozlukörpü kənd məktəbində saxlanılmış, amansız rəftar və işğencələr nəticəsində ölmüş Azərbaycanlıların meyitlərini Qozlukörpü kəndində şəxsən dəfn etdiyi yerləri də göstərmişdir. Hazırda qeyd olunan və digər əlaqəli cinayətlərlə bağlı kompleks araşdırmalar aparılır.

ABŞ-ın Ermənistandakı səfiri Kristina Kvin özünü rəsmi İrəvanın nümayəndəsi kimi aparıb. Amerika-lı səfir Ermənistanın cənubuna səfər edib və orada Azərbaycanla işarə edərək tərribatçı fikirlər səsləndirib. Sitat: “Prezident Bayden Ermənistanın baş nazirinə ünvanladığı son məktubunda ABŞ-ın Ermənistanın suverenliyi, müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü və demokratiyasına tam dəstəyini bir daha təsdiqləyib.

İlk növbədə, bu öhdəlik yəni, təhlükəsizliyini möhkəmlətmək də Ermənistanın haqqıdır. Amma bu onun himayəçilərinə, başda Fransa olmaqla, Azərbaycana qarşı beynəlxalq təzyiq yaratmaq, qarayaxma kampaniyası aparmaq səlahiyyəti vermir. Amerika əlbəttə ki, Fransanın tayı deyil, Makron bu ölkəni çox pis vəziyyətə qoyub və nüfuzunu çox zədələyib. ABŞ Azərbaycanla münasibətlərdə “Makronluq” iddiasına düşsə, bu, hər iki ölkənin maraqlarına ziddidir. Bəs o halda ABŞ rəsmisi niyə yenə də xarici təcavüzdən danışır? Səfir həm də elə fon yaradır ki, guya Azərbaycan Zəngəzura hücum edəcək. Bu ABŞ Dövlət Departamentinin bir neçə gün əvvəl yaydığı təkzibin “təkzibi”dir, yoxsa? Blinken İrəvandakı işçisindən bu açıqlamasına görə izahat tələb etməyəcəkmi?

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, oktyabrın 14-də “Politico” nəşri ABŞ dövlət katibi Antoni Blinkenin amerikalı senatorlarla söhbəti zamanı “yaxın həftələrdə Azərbaycanın Ermənistanın Sünik bölgəsini işğal etməsi ehtimalı çox yüksəkdir” dediyi haqda xəbər yaymışdı. O da bildirirdi ki, Blinken “Amerika Qarabağdan ermənilərin köçünə görə Azərbaycanı cəzalandırmaq istəyir və ABŞ Azərbaycana hərbi yardımı davam etdirmək fikrində deyil” söyləyibmiş. Politico.com Prezident İlham Əliyevin aşağıdakı fikrini də xatırlatmışdı: “Biz Zəngəzur dəhlizini Ermənistan istəsə də, istəməsə də açacağıq...”

Yeni bununla eyham vurulurdu ki, guya Bakı dəhlizi zor gücünə də olsa açdıracaq. Hərçənd bir gün sonra ABŞ Dövlət Departamenti “Politico” nəşrinin yazdıqlarını təkzib etdi. Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Metyu Miller bildirib ki, məqalə yanlışdır və Antoni Blinkenin konqresmenlərlə danışığını əks etdirmir. Ümumiyyətlə, Amerikanın Qafqazda Ermənistan üzərindən son həmlələri bellidir və hələ ki uğursuzdur. Azərbaycan Vaşinqtonun sülh müqaviləsinin imzalanmasında vasitəçiliyini dəfələrlə müsbət qiymətləndirib, Blinkenin təşkil etdiyi danışıqlarda da həmişə iştirak edib. Sülh sazişinin niyə hələ də Paşinyanın və digər maraqlı dövlətlərin kabinetində “yadlığının” belli səbəbləri var. ABŞ sülh sazişinin imzalanmasında o səbəbdən maraqlıdır ki, Rusiyanın bu regiondakı təsirlərini azaltsın. Yeni bu fəallıq sülh istəyindən daha çox ABŞ-ın geosiyasi maraqlarına hesablanıb. ABŞ-ın Ermənistanı son ilərimdə ciddi himayə cəhdləri, sanki bu ölkənin ərazisinə hansısa təhlükə olduğu barədə ara-sıra səslənən bəyanatlar da bunun siqnallarıdır. Rusiyadan üz döndərmiş kimi görünən İrəvan Amerikanın və Fransanın himayəsi altına sığınmaq istəyir. Bu, hər bir dövlətin öz istə-

yidir, təhlükəsizliyini möhkəmlətmək də Ermənistanın haqqıdır.

Amma bu onun himayəçilərinə, başda Fransa olmaqla, Azərbaycana qarşı beynəlxalq təzyiq yaratmaq, qarayaxma kampaniyası aparmaq səlahiyyəti vermir. Amerika əlbəttə ki, Fransanın tayı deyil, Makron bu ölkəni çox pis vəziyyətə qoyub və nüfuzunu çox zədələyib. ABŞ Azərbaycanla münasibətlərdə “Makronluq” iddiasına düşsə, bu, hər iki ölkənin maraqlarına ziddidir. Bəs o halda ABŞ rəsmisi niyə yenə də xarici təcavüzdən danışır? Səfir həm də elə fon yaradır ki, guya Azərbaycan Zəngəzura hücum edəcək. Bu ABŞ Dövlət Departamentinin bir neçə gün əvvəl yaydığı təkzibin “təkzibi”dir, yoxsa? Blinken İrəvandakı işçisindən bu açıqlamasına görə izahat tələb etməyəcəkmi?

“Yeni Müsavat”a səfirin ittihamını şərh edən **politoloq Oqtay Qasimov** hesab edir ki, bu ritorikada açıqlamalar Azərbaycana təzyiq elementlərini özündə əks etdirir. Onun fikrincə, Qərb həm də Ermənistanı göstərmək istə-

Kristina Kvin

yir ki, onun təhlükəsizliyinə təminat verməyə hazırdır. O.Qasimova görə, Azərbaycanın Zəngəzura hücumu uydurma fikirlərdir və kontekstdən çıxarılan açıqlamaları tirajlamaqla fərqli beynəlxalq rəy yaratmağa çalışılır. “Prezident səviyyəsində dəfələrlə, son olaraq beynəlxalq konfransda açıq mətnlə bəyanat verildi. Bu ilin fevralında Münhendə keçirilən diskussiya zamanı da prezident vurğuladı ki, kommunikasiyalar açılacağı təqdirdə ölkələrin öz əraziləri üzərində suverenliyi qalır. Nəhayət, Füzuli sakinləri ilə görüşdə bildirdi ki, tankla yox, minik avtomobilləri ilə Zəngəzura gedəcəyik. Ona görə bu cür açıqlamalar Azərbaycana təzyiq niyyəti və beynəlxalq ictimai rəy formalaşdırmaq cəhdləridir”. **Onun sözlərinə görə, bütün bunlara baxmayaraq, Zəngəzur məsələsinin bu şəkildə gündəmə gətirilməsi erməni cəmiyyətinə də hesablanıb və hədəf anti-Ru-**

ABŞ yenə Azərbaycandan Zəngəzura “hücum gözləyir”

Ermənistandakı amerikalı diplomat “xarici təcavüzün təsirinə məruz qalmış Sünik” ifadəsini dilə gətirib, daha əvvəl də “Politico” nəşri Blinken adından eyni cəfəngiyyəti səsləndirmişdi; “Qərb həm də Ermənistanı göstərmək istəyir ki, onun təhlükəsizliyinə təminat verməyə hazırdır” - analitik

1NEWS

həddə baş verən hadisələr zamanı Azərbaycan strateji yüksəkliklərə sahiblənilib, Prezidentin də dediyi kimi, bala Göyçə gölünün sahilindəyik. Amma biz Ermənistan ərazilərinə daxil olmamışıq, strateji nöqtələrə nəzarət edirik. Çünki baş verənlər Ermənistanla şərti sərhəddə yaşanıb. İndiyə qədər sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi aparılmayıb ki, hansı ərazinin hansı tərəfə aid olduğu müəyyənləşsin. Ermənistan üç ildir ki, delimitasiyadan yayınır. Hətta Bışkekə Putin sadə dillə dedi ki, əsas sülh mətnini razılaşdırmaqdır, delimitasiya texniki işdir, 5 metr o yana, 10 metr bu yana... Yəni belə də danışdı. O cəhətdən Zəngəzura heç bir hücum olmayıb, Azərbaycan şərti sərhəddə erməni tərribatlarının qarşısını alıb. Hətta təhlükəsizlik üçün bufer zona yaradılması da istisna deyil. Bunu Ermənistanın təhdidləri vadar edir. Ona görə də amerikalı səfir Zəngəzura hücum deyəndə hadisələri təhrif edir və əsas-sız ittiham səsləndirir. **Hüquq müdafiəçisi məsələnin siyasi tərəfinin də olduğunu güman edir:** “Avropa Birliyinin patrul xidmətləri artırılıb, qərargah yaradılır, Brüsseldə mülti missiyanın fəaliyyətinin genişləndirilməsi müzakirə ediləcək. Qərb bu addımlarla Ermənistanı Rusiyadan alıb özünə yaxınlaşdırmaq istəyir və nəticədə belə açıqlamalarla qarşılaşırıq”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

“Al Jazeera” Mehridə “Əgər bu baş verərsə, heç kim Azərbaycana mane olmayacaq: nə Avropa İttifaqı, nə də ABŞ”

“Al Jazeera” Mehri haqda süjet hazırlayıb. Süjetdə deyilir ki, 4 min əhalisi olan Mehri öz balı ilə tanınır. Elə Mehri sözü də ermənicə bal şəhəri anlamını verir. Ancaq indi buralarda yaşayanların həyatı o qədər də şirin deyil.

“Ermənilər kütləvi şəkildə Qarabağı tərk etdikdən sonra 74 yaşlı təqaüdcü Marqo yerli kafedə oturub qəhvə içir və deyir ki, Mehrini də Qarabağın taleyi gözləyir. Keçmiş piano müəllimi hesab edir ki, son qələbədən sonra Azərbaycan indi də onu Naxçıvan anklavından ayıran strateji torpaq zolağı olan bu regionun bir hissəsini ələ keçirməyə çalışacaq”, - deyə bildirilir.

“Hər gün, hər saat narahatıq. Biz hətta Azərbaycan qoşunlarının sərhədlərimizdə harada yerləşdiyini bilirik. Biz torpağımızı heç bir halda onlara verməyəcəyik. Biz sona qədər mübarizə aparacağıq. Amma azərilər bu torpaqları ələ keçirsələr, hamımızı buradan zorla çıxaraçaqlar”, - deyə Marqo yenə yalan erməni iddialarını təkrarlayıb.

“CivilNet” saytının redaktoru Karen Harutyunyan da “Al Jazeera”yə şikayətlənib. O deyib: “Ancaq mənim qorxum ondan ibarətdir ki, ictimaiyyət arasında anti-Rusiya əhval-ruhiyyəsinin artmasına baxmayaraq, son nəticədə Paşinyanın hərəkətləri Rusiyanın Ermənistanı təsirini artıracaq”.

Erməni redaktor Azərbaycanın Ermənistanı hücumunu da son dərəcə real sayır: “Əgər bu baş verərsə, heç kim Azərbaycana mane olmayacaq: nə Avropa İttifaqı, nə də

ABŞ-ın Ermənistandakı səfiri Kristina Kvin Ermənistanın cənubuna səfərində diqqətçəkən bir bəyanat səsləndirib. Səfir deyib ki, “çətinliklərə və çağırışlara baxmayaraq, Ermənistanın və Sünük bölgəsinin qanunun aliliyinin möhkəmləndirilməsinə sadıqlıyı dəyişməz olaraq qalır. Məhz bu öhdəliyə görə Ermənistan Cənubi Qafqazda demokratiyanın cırağı olaraq qalır”. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Avropa Parlamentindəki çıxışında da ağızdolusu demokratiyadan danışmış.

“Çoxları deyir ki, Ermənistan bu gün demokratiyaya görə əziyyət çəkir. Amma demokratik olmasaydı, son illərdə başına gələn qaçılmaz sınaqlardan Ermənistan iflic vəziyyətinə düşəcək, müstəqilliyini və suverenliyini itirəcəkdi. Ermənistanda demokratiya çətin sınaqlardan keçir. Ermənistanda və dünyanın müxtəlif yerlərində baş verən bir sıra hadisələr belə bir sual doğurur: demokratiya təhlükəsizliyi, sülhü, birliyi, firavanlığı və xoşbəxtliyi təmin etməyə qadirdirmi? 44 günlük müharibənin sonunda Ermənistanın dövlət qurumları ekstremist qrupların hücumuna məruz qaldıqda, cəmiyyət parçalanarkən demokratik yolla formalaşmış qurumlar dövlətçiliyin müdafiəsində möhkəm dayandılar. Ermənistanda o ağır vəziyyətdə söz və sərbəst toplaşmaq azadlığı məhdudlaşdırılmadı, qeyri-mütənasib güc tətbiqi halları qeydə alınmadı, qanunun aliliyi aşağı salınmadı”, - Paşinyan bildirib.

Amerikanın Ermənistanın Cənubi Qafqazda demokratiya cırağı hesab etməsi səfirin şəxsi qənaəti, yoxsa Vaşinqtonun rəyi olduğu sual doğurur. Çünki “Ermənistan” və “demokratiya” anlayışları bir-biri ilə uyuşmur. Bir-birini zorakılıqla dəyişən hakimiyyətlər, terrorçuların milli qəhrəman elan edilməsi, adlarına küçə və prospektlərin verilməsi, orden və medalların təsis edilməsi “demokratiya cırağı”nın “ışqlarıdır”. Demokratiyanın tərkib hissələrindən biri qanunun aliliyi və insan hüquqlarının qorunmasıdır. Ermənistanda qanunların çevriliş yolu ilə hakimiyyətə gəlmiş sorosçu Nikol Paşinyanın iradəsinə tabe etdirildiyini biz yox, erməni mediası yazır. Prokurorlar sanksiyaları, məhkəmələr isə qərarları onun tapşırıqları ilə qəbul edirlər. Ermənistanda əslində Paşinyanın yumşaq diktaturası hökm sürür ki, bunu ermənilər özləri də etiraf edirlər. Yeri gəlmişkən, hələ Yaxın Şərqdəki müharibədən əvvəl antisemitizmin hökm sürdüyü ölkələr cərgəsində Ermənistanın adı da ön yerlərdə idi.

Son aylar Paşinyan idarəçiliyinə qarşı artan narazılıqlar Ermənistanda əksəriyyətin heç də “demokratiya cırağından” razı olmadığını göstərir. İrəvanda keçirilən aksiyalara da Paşinyan demokrat kimi yanaşmır. Əlbəttə, ABŞ da bundan xəbərdardır. Amma indi bunları dilə gətirmək uyğun zaman deyil və Ermənistan “cırağı” rolunda görmək daha uyğundur. ABŞ dünənə kimi bu mədhiyyələri Gürcüstana deyirdi, indi isə Ermənistan. Amerika bu siyasətlə Ermənistanın “cırağını söndürə” bilər. Bir yandan isə bu təriflərin yağdırılması erməniləri şirnikləndirmək və Rusiyadan uzaqlaşdırmaq priyomlarıdır. Sadəcə, final necə bitəcək - Paşinyan da Saakaşvili kimi xəstə canı ilə əlləşəcək, yoxsa Ermənistan gerçəkden Avropanın bir parçasına çevriləcək?

“Yeni Müsavat”ın sualını cavablandıran AMİP sədri Arzuxan Əlizadə xatırladı ki, vaxtilə Saakaşvili Gürcüstanı da Cənubi Qafqazın yeganə demokratik ölkəsi kimi təqdim olunurdu: “Amma məlum oldu ki, Qərb üçün demokratiya özünün strateji və iqtisadi maraqlarından artıq deyilmiş. Ona görə Saakaşvili qurban verdilər, indi amerikalılar Gürcüstan demokratiyası barədə əvvəlki kimi tez-tez danışmırlar. Əksinə, Saakaşvili qorunmadılar, arxasında dayanmadılar. İndi də Ermənistanı Cənubi Qafqazda demokratik dövlət kimi təqdim etmək tam gülüncdür. Belə görünür ki, amerikalılar üçün demokratiya anlayışı Qərbin maraqlarına xidmət etmək deməkdir”. **Partiya sədrinin sözlərinə görə, işğalçı siyasət yürütmək demokratiyadırsa, onda ABŞ doğru deyir:** “Paşinyan demokratik dəyərlərə uyğun olmayan siyasi addımlar atır. Orada demokrati hakimiyyət yoxdur, sadəcə, Qərbin əlinə oynayan marionet iqtidar var. Çünki demokratik dövlətdə başqa ölkələrə qarşı ərazi iddiaları olmur. Ermənistan isə Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddiası olan ölkədir. Ona görə amerikalı səfirin sözləri riyaklılıqdır”.

Amerikasayağı zarafat: “Ermənistan demokratiya cırağıdır...”

Media nəzarətdə, müxalifətçilər həbs edilir, yürüşlər qadağandır...; Vaşinqton bu gedişlə İrəvanın “cırağını söndürə” bilər

“Yeni Müsavat”ın sualını cavablandıran AMİP sədri Arzuxan Əlizadə xatırladı ki, vaxtilə Saakaşvili Gürcüstanı da Cənubi Qafqazın yeganə demokratik ölkəsi kimi təqdim olunurdu: “Amma məlum oldu ki, Qərb üçün demokratiya özünün strateji və iqtisadi maraqlarından artıq deyilmiş. Ona görə Saakaşvili qurban verdilər, indi amerikalılar Gürcüstan demokratiyası barədə əvvəlki kimi tez-tez danışmırlar. Əksinə, Saakaşvili qorunmadılar, arxasında dayanmadılar. İndi də Ermənistanı Cənubi Qafqazda demokratik dövlət kimi təqdim etmək tam gülüncdür. Belə görünür ki, amerikalılar üçün demokratiya anlayışı Qərbin maraqlarına xidmət etmək deməkdir”. **Partiya sədrinin sözlərinə görə, işğalçı siyasət yürütmək demokratiyadırsa, onda ABŞ doğru deyir:** “Paşinyan demokratik dəyərlərə uyğun olmayan siyasi addımlar atır. Orada demokrati hakimiyyət yoxdur, sadəcə, Qərbin əlinə oynayan marionet iqtidar var. Çünki demokratik dövlətdə başqa ölkələrə qarşı ərazi iddiaları olmur. Ermənistan isə Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddiası olan ölkədir. Ona görə amerikalı səfirin sözləri riyaklılıqdır”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə deyir ki, Paşinyan dövrü Sərkisyan və Köçeryan kimi cinayətkar rejimlərin başçılarından dənə-

mindən fərqlənir: “İndiki Ermənistan o vaxtla müqayisədə daha yumşaq görünə bilər. Amma İrəvanda keçirilən mitinqlər zorakılıqla dağıdılır. Köçeryanın oğlunu döyüb həbsə atıblar. Özü meydandan gələn Paşinyan indi küçə hərəkətlərinə liberal yanaşa bilmir. Əksinə, ölkədə polis nəzarəti gücləndirilib. Hakimiyyət polisə son aylarda xüsusi imtiyazlar verməkdədir. Qarabağa bağlı aksiyalarda da erməni polisi qəddarlığı ilə seçildi. Ümumiyyətlə, Paşinyan siyasi rəqiblərini cəzalandırır”. **Təhlili erməni mediasının da buxovlandığını müşahidə edir:** “Ermənistanda azad mətbuat anlayışı qalmayıb. Ölkədə Paşinyanın nəzarətində olan KİV-lər var, bir də Köçeryanın pul verdiyi bəzi mətbu orqanlar mövcuddur. Yeni müstəqil media yoxdur. O halda amerikalı səfir Ermənistanda “demokratiya cırağı”nı hara görür? Media nəzarətdə, müxalifətçilər həbs edilir, yürüşlər qadağandır. Üstəlik, Paşinyan son vaxtlar təlimat verir ki, media Rusiyaya qarşı tənqidlərin dozasını artırınsın. Bunun harası demokratiyadır?”

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Qarabağdan gedənləri “əridirlər”

Separatçıların bütün qondarma “partiyaları” QHT-yə çevrilir

Ermənistan hökuməti ölkə qanunlarını əsas tutaraq, Qarabağdan qaçan separatçıların bir çox fəaliyyətlərinə qadağa qoyduğunu açıqlayıb. Yerli qanunlara görə, separatçıların bir zamanlar fəaliyyətdə olan “partiya” və “təşkilat”ları Ermənistanda fəaliyyət göstərə bilməz.

Buna görə də onlar qərara alıblar ki, bundan sonar Ermənistanda “partiya” kimi yox, yalnız QHT kimi təşkilatlarınsınlar. Artıq ilk addım da atılıb.

Belə ki, Xankəndidə “Ardarutyun” adı ilə fəaliyyət göstərən, hətta separatçıların “parlament”ində təmsil olunan “partiya” bundan sonar QHT-yə çevriləcək. Həmin QHT-nin fəaliyyəti əsasən ermənilərin müdafiəsini təşkil etmək, İrəvan hakimiyyətinin siyasətinə diametral şəkildə zidd fəaliyyətlər həyata keçirmək və Qarabağ məsələsini actual saxlamaq olacaq. Adla bağlı isə hələlik qərar verilməyib. Lakin bilinən odur ki, həmin QHT-yə Azərbaycana qarşı düşmən münasibət göstərən Metaxe Akopyan başçılıq edəcək.

Bu arada “Past” qəzeti separatçı Samvel Şahramanyan İrəvanda aktiv görüşlər keçirdiyini yazıb. Nəşr yazır ki, təxminən bir aya yaxındır Ermənistanda olan Şahramanyan “İctimai televiziya”ya müsahibədən başqa, ictimai arenada aktiv olmasa da, siyasi çevrələrlə aktiv təmaslardadır.

“O, müxtəlif Qərb ölkələrinin səfirləri, eləcə də Rusiyanın Ermənistandakı səfiri Sergey Kopirkin və Ermənistan səfər etmiş Avropa Parlamentinin deputatları ilə görüşüb”, - məlumatda deyilir.

“Past” iddia edir ki, separatçı keçirdiyi bütün görüşlərdə Qarabağ ermənilərinin geri dönməsi məsələsini qaldırıb. “Şahraman bu məqsədlə Ermənistanda Qarabağ ermənilərinə verilən “müvəqqəti qaçqın statusu”ndan istifadə etmək istəyir.

Şahramanyan Ermənistanın siyasi çevrələri ilə də görüşür. Bir neçə dəfə baş nazirin müavini Tigran Xaçaturyanla təmasda olub. Ermənistan hakimiyyəti ilə Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin rəhbəri Armen Abazyan vasitəsilə əlaqə saxlayır.

Separatçı Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sərkisyanla da görüşüb, amma onların nədən danışdıqları hələlik məlum deyil.

Samvel Şahramanyan və digər separatçılar İrəvanda “Marriott” hotelində bir qrup siyasi şəxsle, deputatlarla və partiya liderləri ilə görüşüb. Qapalı görüşdən sonra təfərrüatlar xüsusi olaraq açıqlanmasa da, qondarma qurumun İrəvanda fəaliyyətinin davam etdirilməsinin müzakirə edildiyi bildirilib. Bu barədə qapalı iclasın təşkilatçısı Ermənistanın “Demokratik Birləşmə”

Partiyasının sədri Suren Petrosyan açıqlama verib.

Daha bir xəbər “artsax parlamenti”nin “deputatları” haqqındadır. Ermənistanın “Johovurd” gündəlik qəzeti “niyə onlar növbədənənar sessiyanı çağırırlar və Qarabağdan köçmüş haykların “öz müqəddəratını təyinetmə məsələsi”ni qaldırırlar”, - deyər sual edib.

Qondarma “Azad Vətən-CMD” fraksiyasının “deputat”ı Aram Arutyunyan erməni nəşrinin sualına cavab olaraq bildirib ki, “hələlik yalnız qapalı müzakirələr aparırırlar”.

“Ya deputatlar, ya da parlament rəhbərliyi növbədənənar sessiyanın çağırılması təşəbbüsü ilə çıxış etməlidir. Lakin hazırda “artsax” və Ermənistandakı vəziyyətlə bağlı qapalı müzakirələr davam edir, bir çox məsələlər hələ də ictimai müzakirə olunmur”, - deyər o bildirib. “Deputat”ın sözlərinə görə, bu vəziyyətdə onlar ictimaiyyət qarşısında çox şey deyər bilməzlər. “Vaxtı gələcək, danışacağıq, indi çox danışa bilmərik” - erməni

nəşrinin yazdığına görə, A.Arutyunyan belə deyib.

“Qeyd edək ki, bütün “artsax” deputatları yekdilliklə hələ də qapalı müzakirələrdə olduqlarını bildirirlər. Belə bir təəssürat yaranır ki, onlar nəyisə gözləyirlər və yaxın gələcəkdə aydın addımlar atmaq niyyətində deyillər”, - deyər erməni qəzeti vurğulayıb.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə Qarabağdan könüllü gədən ermənilərə ölkə vətəndaşlığının verilməsini tezlaşdırmayı tapşırıb.

APA xəbər verir ki, Paşinyan bu məsələ ilə bağlı hökumətin iclasında tapşırıq verib.

Ermənistan hökumət rəhbərinin sözlərinə görə, bir çox şəxslər vətəndaşlığın alınması üçün müraciət edir və dövlət orqanlarının vəzifəsi bütün prosedurlara uyğun olaraq onlara köməklik göstərməkdir.

Paşinyan həmçinin əlavə edib ki, hökumətin məqsədi Qarabağa qayıtmaq istəməyən ermənilərin ölkədə qalması üçün şərait yaratmaqdır.

□ **“Yeni Müsavat”**

İlham Əliyev Qazaxıstana gedib

Noyabrın 2-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) “Türk Əsri” çağırışı altında keçiriləcək 10-cu yubiley Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Qazaxıstan Respublikasına səfərə gedib. Astana şəhərinin Nursultan Nazarbayev Beynəlxalq Aeroportunda dövlətimizin başçısının şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzül-müşdü.

Prezident İlham Əliyevi Qazaxıstanın baş naziri Alixan Smailov və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Bayramov-Lavrov-Mirzoyan görüşü olacaq?

“Moskva yaxın vaxtlarda Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin üçtərəfli görüşünü təşkil etməyə hazır-dır”. “Sputnik” xəbər verir ki, bunu Rusiya XİN-in sözcü-sü Mariya Zaxarova deyib.

“Rusiya tərəfi İrəvanla Bakı arasında gərginliyi aradan qaldıra biləcək istənilən təmasları alqışlayır. Bununla belə, Putin, Paşinyan və Əliyev arasında razılaşmalar normallaş-ma üçün “yol xəritəsi” olaraq qalır”, - Rusiya Xarici İşlər Na-zirliyinin rəsmi nümayəndəsi bildirib.

Səfirimiz etimadnaməsini İraq prezidentinə təqdim etdi

Azərbaycanın İraqdakı səfiri Nəsir Məmmədov etimadnamə-sini İraq prezidenti Əbdül Lətif Rəşidə təqdim edib. Bu barədə azərbaycanlı diplomat “X” hesabında bildirib.

“Azərbaycanın İraqdakı ilk rezident səfiri kimi fəaliyyət göstərmək mənim üçün şərəfidir. Azərbaycan və İraq arasın-da dostluğun və davamlı tərəfdaşlığın möhkəmlənməsinə sadıqəm”, - o, paylaşımında qeyd edib.

Almaniya xarici işlər naziri Annalena Barbok Ermənis-tana və Azərbaycana səfər edəcək. Nazir bu gün səhər Ermənistana səfər edəcək. O, əvvəlcə İrəvanda olacaq, erməni həmkarı Ararat Mirzoyanla görüşəcək. Berbo-kun proqramında Qarabağı könüllü tərk etmiş erməni sakinlər-lə görüş də yer alır. Almaniya nazir sabah Azərbaycana yola düşəcək, onun Bakıda XİN rəhbəri Ceyhun Bayramovla danışıqları planlaşdırılır, eyni zamanda vətəndaş cəmiyyətinin nü-mayəndələri ilə görüşü də gözlənilir.

Uzun illər Almaniya Avropa İttifaqında Azərbaycan-Ermənistan münəqişə-sinə ədalətli yanaşması ilə seçilən ölkə idi. Keçmiş kansler Angela Merkel Azər-baycanla münasibətlərə xüsusi önəm verirdi və Qara-bağla bağlı problemin bey-nəlxalq hüquqa uyğun ola-raq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi çərçivəsində həllini tapmasını dəstəkləyirdi. Eləcə də Al-maniya Bundestağı məhz suverenlik prinsipini dəstək-

Almaniyanın xarici işlər naziri Bakiya hansı tapşırıqla gəlir?

Siyasi ekspert: “Bir sıra hallarda Almaniya xarici siyasətdə, regional məsələlərdə Fransanın yedəyində gedir kimi görünür”

ləyan bir neçə qətnamə qəbul edib və orada işğalçı Er-mənistan qoşunlarının Azər-baycan ərazilərindən çıxarıl-masının vacibliyi vurğulanıb. Almaniya Xarici İşlər Nazirli-yi hələ 2016-cı ildə keçmiş Dağlıq Qarabağ münəqişə-nin davamlı sülh əsasında həll edilməsi üçün 7 maddə-dən ibarət plan da təklif et-mişdi ki, ortaya heç bir nəti-cə çıxmadı.

Fransanın xarici işlər nazi-ri Ketrin Kolonna hələ may ayında Almaniyanın xarici iş-lər naziri Annalena Barboka İrəvana onunla birgə getməyi təklif etsə də, Berlin bunu rədd edib. Almaniyanın “Frankfur-ter Allgemeine Zeitung” nəşri o zaman yazırdı ki, Fransa “Avropa İttifaqını fəal şəkildə Ermənistanın tərəfinə keçib Azərbaycana qarşı “qətiyyətli mövqe” tutmağa sövq edir”.

Amma ermənipərəst Ket-rin Kolonna Avropa Birliyi öl-kələrinin xarici işlər nazirləri-nin avqustun 31-də İspaniya-da keçirilən görüşünün gün-dəliyinə “Qarabağdakı vəziy-yət” də daxil edilməsinə nail oldu ki, Barbok fransalı həmkarını kimi separatçılara qahmar çıxdı, onların durumunu “fəla-kətli” adlandırdı.

Berlinin regionda vasitəçi statusunda irəli çıxması həm tərəflər, həm də alman diplo-matları üçün yeni situasiyadır. Almaniya və Fransa Al-nin iki lider dövlətidir, bəzi fikir ayrı-lıqları və intriqalara rəğmən Parislə Berlin ortaq geosiyasi mövqe sərgiləyirlər. Təsədüfi deyil ki, bu ilin martında Paşin-yan Berlində səfərdə olarkən

Almaniya kansleri Olaf Şolts Qarabağda qalan ermənilərin “öz müqəddəratını təyin etmə” hüququnu nəzərdə tutan dinc həllinə tərəfdar olduğunu ar-zuladığını demişdi. Şoltsun açıqlamasından belə məlum olurdu ki, o özündən əvvəlki hökumətin mövqeyindən, Bundestaqın qətnamələrindən ya xəbərsiz olub, ya da Al-maniyanın Cənubi Qafqaz öl-kələri ilə bağlı beynəlxalq hü-quqa, ədalətə söykənən siya-sətini dəyişib.

İyun ayında isə Kişinyov-da Avropa Siyasi Birliyinin sammiti çərçivəsində Şarl Mi-şelin təşkilatçılığı ilə danışıq-larda Fransa prezidenti və Al-maniya kansleri də iştirak etdi-lər. Qaranada da eyni format-da görüşdən isə Azərbaycan Makronun qərəzli mövqeyi sə-bəbindən imtina etdi.

Berbokun Bakiya səfəri Fransanın təsiri altındamı ger-çəkləşir? Almaniya nazir Azərbaycana münasibətdə mövqeyində korrektələr edə-cəkmi?

Sosial Tədqiqatlar Mər-kəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov “Yeni Müsa-vat”a bildirdi ki, Almaniya son dövrlər Cənubi Qaf-qazda fəal olmağa çalışır: “Bu, əlbəttə ki, Almaniyanın milli maraqlarından gələn bir mövqeni əks etdirir. Digər tərəfdən, Avropa İttifaqı müstə-visində də fəal danışıqlar və vasitəçilik təşəbbüsləri get-di-yi bir zamanda rəsmi Berlin burada bilavasitə iştirakı nə-zərdən keçirir. Eyni zaman-da baxmayaraq ki, Avropa İt-tifaqının Ermənistanda yerlə-

şən mülki missiyası Fransa-nın təkdi ilə bölgəyə göndəri-lib, lakin missiyanın rəhbəri almaniyalı Markos Vibterdir. Bunun özü Almaniya və Azərbaycan arasında olan münasibətləri də yenidən nə-zərdən keçirməyə səbəb olan bir haldır. Digər tərəf-dən, Avropa siyasi birliyi müstəvisində danışıqlarda Almaniyanın tərəf kimi iştirakını görməkdəyik. Almaniya fəal surətdə Cənubi Qafqaz-da sülh və təhülkəsizlik mü-hitinin qurulmasının tərəfdarı kimi özünü göstərməyə çalışır. Rəsmi Bakı bunu Fransa-nın qərəzli mövqeyi müqabili-ndə Almaniyanın balanslaş-dırılmış mövqeyinə ümid et-mək kimi də dəyərləndirir. Lakin bir sıra hallarda sanki Almaniya Fransanın xarici si-yasətdə, regional məsələlərdə yedəyində gedir kimi gö-rünür. Bu xüsusda Fransanın xarici işlər naziri Ketrin Ko-lonna öz almaniyalı həmkarını sanki öz geosiyasi ambisi-yalarının əsirinə çevirməyə çalışır. Digər tərəfdən, artıq

görürük ki, Almaniyanın xari-ci işlər naziri özü də Azər-bay-cana və Ermənistana səfər edəcək”.

İ.Hüseynovun fikrincə, diqqətçəkən məqamlardan biri də budur ki, almaniyalı nazirin Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin üzvləri ilə də görüşü keçiriləcək: “Xatırlayırıq ki, Almaniyanın keçmiş kansleri Angela Merkel də belə bir addım atmışdı, vətəndaş cəmiyyətinin daha çox neqativləri qabardan nümayəndələri ilə görüşmüşdü. İndi xarici işlər naziri tərəfindən də analoji addım atıla bilər. Bu, Azərbaycan dövlətinə qarşı içdən müəyyən fəaliyyətləri həyata keçirmək məqsədilə atılan addımdır”.

Ekspertin sözlərinə görə, Almaniya rəşional davranaraq öz pragmatik mövqeyini bun-dan sonra da davam etdirməli-dir ki, Berlinlə Bakı arasında münasibətlər pozulmasın. Bax-mayaraq ki, biz yaxşı başa dü-şürük Fransa ciddi surətdə Al-maniyaya təsir etməyə çalışır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

tihamları isə saxtalaşdırılmış hesab edir.

Oktyabrın 31-də Gürcüs-tanın ədliyyə naziri Rati Bre-qadze Saakaşvilinin ölkə si-yasətinə dönüşünün, o cüm-lədən onun seçkilərdə iştirakının mümkünlüyünü istisna edib. O xatırladı ki, Saakaş-vili Gürcüstan vətəndaşlığın-dan imtina edib və onun Uk-

rayna vətəndaşı olaraq Gür-cüstanın siyasi həyatında iştirak etmək hüququ yoxdur. Breqadze məlumat verib ki, Ədliyyə Nazirliyi Saakaşvilin-nin Tiflisdəki “Vivamed” özəl klinikasından həbsxanaya qaytarılması üçün onun səh-həti barədə həkimlərin rəyini gözləyir.

□ **“Yeni Müsavat”**

Saakaşvili əfv edilsə, yenə həbs ediləcək

“Gürcü arzusu” partiyasının lideri hesab edir ki, Gürcüstan prezidentinin belə bir qərarı xalqa növbəti xəyanət olacaq

“Saakaşvilinin Ukrayna vətəndaşı olaraq Gürcüstanın siyasi həyatında iştirak etmək hüququ yoxdur”. “Gürcü arzusu” ha-kim partiyasının lideri İrakli Kobaxidze hesab edir ki, Gürcüs-tan prezidenti Salome Zurabişvili “bütün qırmızı xətləri” keçib və ondan hətta eks-prezident Mixail Saakaşvilinin əfvini gözlə-mək olar ki, bu da xalqa növbəti xəyanət olardı. Bu barədə “In-terfax.ru” nəşri məlumat yayıb.

“Biz Salome Zurabişvili-nin heç bir davranışına təəc-cüb etmirik. O, təcridcən büt-ün “qırmızı xətləri” keçir, ona görə də bu xətti də sonadək keçərək, Mixail Saakaşvilini əfv edəcəyini bilmirəm. Əl-bəttə, bu, Saakaşvilinin tö-rətdiyi cinayətləri prinsipial olaraq qəbul etməyən gürcü xalqına qarşı növbəti xəyanət olacaq”, - Kobaxidze bəyan edib.

Gürcüstan parlamentinin deputatı Aleko Elisaşvili he-sab edir ki, prezident Zura-bişvili Saakaşvilini iki hökm

hər çıxarılan hökm üzrə əfv et-məli olacaq”.

Oktyabrın 18-də parlament prezident Zurabişviliyə impic-ment üzrə səsvermə keçirib, lakin kifayət qədər səs toplaya bilməyib. Səsvermə Gürcüs-tanın Konstitusiyası Məhkəmə-sinin onun Avropaya səfərlərini parlamentlə razılaşdırma-maqla əsas qanununu pozduğu barədə qərar çıxarandan sonra keçirilib.

Sabiq prezident Mixail Sa-akaşvili 29 sentyabr 2021-ci il-də gizli surətdə Gürcüstana gəlib. Oktyabrın 1-də o, Tiflisdə saxlanılaraq həbs edi-lib. O zamandan o, dəfələrlə aclıq elan edib. 12 may 2022-ci ildən o, Tiflisdə səh-həti ilə əlaqədar olaraq “Viva-med” mülki klinikasında saxla-nılır.

Saakaşviliyə qarşı Gür-cüstanda bir neçə cinayət işi açılıb. O, özünün saxlanılma-sını qanunsuz, özünə qarşı it-

"İndiki siyasi qüvvələr Qarabağ dalğasında siyasətə gəliblər". Bu barədə REAL Partiyasının təmsilçisi Natiq Cəfərli Bakupost.az-a müsahibəsində deyib. Onun sözlərinə görə, son illər iqtidar düşürgəsində nəsil dəyişimi baş verib, lakin müxalifətdə bu, baş verməyib:

"20-30 il əvvəl Qarabağ dalğasında siyasi səhnəyə gələnlər yenə də siyasətdədir. Artıq Qarabağ məsələsi bitib və ona görə həmin müxalif siyasilər öz vizyonuna korreksiya etməlidirlər. Amma edə bilmirlər. Müxalifət dünyadakı yeni trendləri, yeni ab-havanı tuta bilmir, Azərbaycan iqtidarı bunu daha yaxşı bacarır. Ona görə də müxalif cəməəddə olanların 90 faizi siyasətdən gedəcək".

N.Cəfərli əlavə edib ki, Azərbaycanda siyasi partiyalar lider ətrafında formalaşmış. Həmin liderlərin ideoloji kimliyi, məsələlərə baxışı haqqında insanlar məlumatsız olub: "Yeganə ana xətt ondan ibarət olub ki, biz hakimiyyətə qarşıyıq, özümüz hakimiyyətə gəlmək istəyirik. Ancaq sən necə hakimiyyətə qarşısan və hakimiyyətə gələndən sonra nələr dəyişəcək? Bu suallarla bağlı son 30 ildə boşluqlar olub".

O qeyd edib ki, ölkədə müxalif cəməə nəyinsə lehinə yox, kiminsə və nəyinsə əleyhinə formalaşmış: "'Əleyhinə' tipli birliklər və yanaşmalar isə çox vaxt uğursuzluqla nəticələnir".

Siyasətə Şuşadakı Topxana meşəsi ilə gələn artıq bir az da yaşlanmış siyasi müxalifət Qarabağın azadlığı ilə meydana tərk etməyə hazırdırmı?

Ötən əsrin 80-ci illərindən aktiv siyasətlə məşğul olan, AXC İcraiyyə Komitəsinin sədri olmuş Fərc Quliyev bu sual ətrafında çox vacib məqamlara toxundu: "Təbii ki, dövrün trendini tuta bilməyən müxalifət siyasətdən gedəcək. Çünki ölkə üçün siyasət qurma, modelləşmə dövrün trendinə görə olur, strateji hədəflərə görə qurulur. Azərbaycanda iki müxalifət formalaşmış. Əsasən siyasətlə məşğul olanlar o dövrün trendinə uyğun olaraq Qarabağ məsələsi ətrafında toparlanmışdılar. Bunlar da sonradan partiyalara çevrilmişdi. Əvvəllər partiyalar yox idi. Qarşılarına bunu məqsəd qoyanlar əlbəttə ki, siyasətdə hədəflərinə çatıblar və getməyi düşünürlər. Özümüz üçün deyərək bilərəm ki, biz ideoloji kimliyimizi müəyyənləşdirən, dövrün trendi, gələcəkdəki hədəflərə çatmağı qarşıma məqsəd qoyan bir təşkilatıq. 1998-ci ildə "Yeni dünya düzəni siyasətində Azərbaycanın yeri və rolu" kitabını yazdım. Bu gün də bizim partiyamızın proqramının bazası budur. Bizim ideoloji bazamız bundan ibarətdir. Orada transkontinental "Turan" Avrasiya Bloku müəyyənləşib. Azərbaycanın daxili və

Topxana ilə siyasətə gəldilər, Qarabağla meydandan gedirlər...

"Müxalif cəməəddə olanların 90 faizi siyasətdən gedəcək" iddiasına maraqlı reaksiyalar

xarici siyasəti, bizim baxışlar, bundan sonrakı 50-100 ildə ölkəmizin tutacağı mövqelər, yeni dünya düzəni idarəetməsində yer alma məsələləri qarşımıza məqsəd qoyulub. Yeni bunlar uzunmüddətli hədəflərdir. Biz bunları həyata keçirməkdə maraqlıyıq. Üstəlik, bizim təşkilatda departamentlər institutu yaradılıb. Bu departamentlər Qərbi Azərbaycan, Güney Azərbaycan, Türk dünyası, Dərbənd, Borçalı adlanır. Adlarından göründüyü qədər bizim ayrı-ayrı şəkildə bu məsələlərə münasibətimiz var. Bu məsələlərdə ardıcıl olaraq fəaliyyət göstərmişik. İndi Qərbi Azərbaycan İcması yaranıb. Amma bizim hələ 2002-ci ildən Qərbi Azərbaycan Departamentimiz var. Bu gün Güney Azərbaycanla bağlı artıq dövlət siyasətinə çevrilən bir vəziyyət yaranıb. Bizim hələ sona çatmayan hədəflərimiz var. 1988-ci illərdən sonra siyasətə qatılanlar var idi, amma ondan əvvəl də siyasətə gələnlər var idi. Mən və mənəim silahdaşlarım ona qədər siyasətə qatılmışdı. Biz 90-cı illərdə hələ "Qisas" təşkilatı yaratmışdıq. Ondan əvvəl başqa təşkilatlarımız olub. Məqsədimiz Azərbaycanı müstəqilliyə qovuşdurmaq olub. Biz 2002-ci ildə partiyamızı yaradanda proqramımıza Azərbaycan üçün ədalətli status-kvo, Bütöv Azərbaycan yazmışdıq. Bunun üçün partiyamızın proqramı ilə əlaqədar qeydiyyatında belə problemlər yaşadıq. Biz o arada "Təbriz" qəzetini buraxdıq. Bunları deməkdə məqsədimiz

odur ki, fəaliyyətimizdə söz olaraq deyil, əməl olaraq özümüzü göstərmişik. Bizim Qarabağ məsələsinə qədər fəaliyyətimiz olub. Yekun olaraq bildirirəm ki, biz Qarabağ məsələsi ilə bağlı yaranan təşkilat olmadığımız üçün sualınıza cavab verim ki, fəaliyyətimizi davam etdirəcəyik. Biz milli hədəflərimizi fəth etmək üçün bu təşkilat formasını seçmişik. O mənada dövrün trendinə uyğun gəlməyən, yaxud 88-ci illərdən sonra bir lokal məsələ ətrafında meydana gəlib, hədəflərinə çatmış olduğunu düşünənlər siyasətdən gedəcəklər".

Qeyd edək ki, 80-ci illərin sonundakı Meydan hərəkatının əsas öncüllərindən biri də AMİP lideri Etibar Məmmədov idi. Bu sualla bağlı onun köməkçisi Əli Orucova müraciət etdik. O, "Yeni Müsavat"a bunları dedi: "Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarında Dağlıq Qarabağla başlanan etiraz sonradan daha da genişlənərək Milli Azadlıq Hərəkatına çevrildi. Bu proses özü ilə bərabər yeni siyasi liderlər də gətirdi. Amma həmin liderlər birdən-birə meydana çıxmədilər. Əbülfəz Elçibəy və Etibar Məmmədov kimi hərəkat liderlərinin müstəqillik və azadlıqla bağlı fəaliyyətləri qeyri-leqal da olsa var idi. Xüsusən də Azərbaycan Dövlət Universiteti milli oyanış fəaliyyətində çox fəal idi. Dağlıq Qarabağda Topxana meşəsi ilə bağlı Bakıda doğuran etiraz o vaxtadək gizli fəaliyyət göstərən dərnekələrin və

şəxslərin leqal və aktiv fəaliyyətinə fürsət verdi. Hərəkat yeni siyasi liderlərin və siyasi qüvvələrin yetişməsinə və meydana gəlməsinə stimullaşdırıcı faktor oldu. Hətta hakimiyyət kürsüsünə yüksəlməyə belə nail ola bildilər. O dövrün tələbləri, sosial sifariş müasir dövrümüzə kəskin şəkildə fərqlənir. Hərəkat çılgın, emosional, radikal siyasi qüvvələrə və liderlərə üstünlük verirdi. Amma indi geniş dünyagörüşlü, təmkinli, savadlı və dövrün nəbzini tuta bilən, demokratik dəyərləri əxz edən siyasi qüvvələr, siyasi liderlərə daha çox tələbat var. Belə liderlərin yetişməsi üçünsə zaman və münbit şərait lazımdır. Azərbaycan siyasətində gənc və perspektivli siyasi liderlər var. Lakin onların öz potensiallarını və imkanlarını üzə çıxarmağa, özlərini geniş cəmiyyətə təqdim etməyə meydan verilmir. Hərəkatdan çıxan siyasi liderlərin bir çoxunun siyasi meydana qalması hakimiyyətə sərf edir. Onlardan bəziləri uğursuz liderlər, uğursuz siyasilər olduğundan özləri ilə müqayisə aparmaq, narazı elektoratı onlara nümunə göstərmək priyomlarından zaman-zaman məharətlə istifadə edir. Təəssüfərlərsən ki, qocaman siyasilər gənc siyasətçilər nəslinin yetişməsinə bəzən qısqançlıqla yanaşırlar və inhisarçılıqı əldən vermək istəmirlər. Sadaladığımız bu və ya digər amillər yeni trendləri qəbul edən, beynəlxalq aləmə inteqrasiya olu-

nan, ən müasir siyasi biliklərə yiyələnən yeni siyasi liderlərin üzə çıxmasına, yaxud da siyasətə gəlməsinə əngəl törədir. Üzdə olan hərəkatdan gələn siyasi liderlərin siyasi meydana getməsinə də tələb etmək etik sayılmaz. Demokratik seçki və cəmiyyətin tələbi hansı siyasi liderlərin bundan sonra siyasətdə qalıb-qalmamasını müəyyənləşdirə bilər. Qarabağ problemi həll olunub. Azərbaycan yeni dövrə qədəm qoyub. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpa olunması Ali Baş Komandan İlham Əliyevə imkan verir ki, idarəetmədə, dövlət hakimiyyətinin yenidən inşa edilməsində, siyasi və demokratik təsisatlara yanaşmada qəti addımlar atsın. Hesab edirəm ki, bundan sonra siyasi partiyaların Azərbaycan cəmiyyətində, siyasi həyatında və dövlətin idarəedilməsində yeri və rolu əhəmiyyətli dərəcədə artacaq. Əks təqdirdə, inzibati və sünə vasitələrlə novatorluğa və təşəbbüskarlığa meyli sərbəst və müstəqil qərarlar verməyi bacaran siyasi liderlər və siyasi partiyalar haqqında düşünmək, sadəcə, illüziyadan başqa bir şey olmayacaq".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Arif Hacılinın oğlu barədə iki aylıq həbs qərarı

Yasamal Rayon Polis İdarəsi Müsavat Partiyasının başqanı Arif Hacılinın oğlu Orxan Hacılinı Cinayət Məcəlləsinin 263.1 və 264-cü maddələri ilə məsuliyyətə cəlb edib.

Oktyabrın 11-də Orxan Hacılinın idarə etdiyi avtomobil Bakıda qəza törədib. Rəsmi iddiaya görə, hadisədə bir nəfər ağır xəsarət alıb. Orxan Hacılin oktyabrın 31-də tutulub.

Noyabrın 2-də Yasamal Rayon Məhkəməsi Orxan Hacılin barəsində iki aylıq həbs-qətimkan tədbiri seçib.

Novator.az bildirir ki, Cinayət Məcəlləsinin 263.1-ci maddəsinə görə, yol hərəkəti qaydalarının pozulması ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin sağlamlığına az ağır zərər vurulmasına səbəb olduqda 2 ilədək müddətə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum edilməklə 5 min manatdan 7 min manatadək miqdarda cərimə və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 2 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır.

Cinayəti törətmiş şəxs zərərçəkmiş şəxslə barışıqda və ona dəymiş ziyanı tamamilə ödədikdə cinayət məsuliyyətindən azad edilir.

264-cü maddəyə əsasən, yol hərəkəti qaydalarını pozan şəxsin hadisə yerindən qaçmasına 3 ilədək müddətə nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququndan məhrum edilməklə 2 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası düşür.

1990-cı il təvəllüdü Orxan Hacılin Vrotslav Universitetini (Polşa) bitirib. Müsavatçıdır. İkinci Qarabağ müharibəsində (2020) döyüşüb.

Arif Hacılin milli azadlıq hərəkatının (1988-1991) öncül şəxslərindəndir. 1991-1992-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin Ali Məclisinə sədrlik edib. 1990-cı ildə parlamentin deputatı seçilib, Əbülfəz Elçibəyin prezidentliyi dövründə (1992-1993) ərazi hakimiyyət və idarəetmə orqanları ilə iş üzrə dövlət müşaviri postunu tutub.

1992-ci ildən Müsavatın katibi, 2001-ci ildən partiya başqanının müavini olub.

2003-2005 və 2011-2012-ci illərdə həbsdə yatıb. 2014 və 2019-cu illərdə başqan seçilib.

Keçid haqda hədis

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Dəmir yolu idarəsi xəbər yayıb. Şirvan-Hacıqabul arasında yolu keçən ana və uşağı lokomotiv vurub. İdarə zəhmətkeşlərdən xahiş edir yolu yalnız “piyada keçidlərindən və müəyyən edilmiş yerlərdən” keçsinlər. 2023-cü ildə qaydalara əməl etməyən 5 nəfər qatarların qurbanı olub və sairə.

Xəbərdə Şirvan hadisəsi zamanı da keçid qaydası pozulubmu, bu haqda deyilmir. Yalnız “qəfil qatarın qarşısına çıxıb” yazılıb. Bu baxımdan, orada keçid varmı-yoxmu, keçid şlaqbaum və başqa vasitələrlə bağlanırmı, yoxsa vətəndaş özbaşına yola çıxıbdir - bunlar bizə sirr olaraq qalır.

Niyə bunları detallı yazıram? Çünki yayda qərribə bir dəmiryolu “keçidi”ni şəxsən müşahidə etmək fürsətim olub. Bu keçid Sumqayıt-Pirşağı dəmir yolunun üzərində, Görənil kəndi ərazisindədir. Oradan sürət qatarları keçir, dəmir yolunun kənarı çəpərlənib, yolun üzərindən isə camaatın keçməsi üçün guya yerüstü keçid qoyublar. Lakin həmin dəmir pilləkənli konstruksiya elə hündür, kobud bir həngamədir ki, camaatın çoxu, xüsusilə yaşlı insanlar onun üzərinə qətiyyənlə çıxmırlar. Az qala göyə çıxır pilləkənlər. Şair demişkən: “Kimi nəgmə deyə-deyə, kimi söyə-söyə çıxır”. Qışda, payızda camaat pilləkənlərdən sürüşüb yaralanmış. Bunu mənə kəndlilər dedilər.

Bəs nə edirlər, yolu necə keçirlər? Bax, dəmiryolçu Kərəmi burada ağlamaq tutur: camaat metal çəpəri yarıb, orda “kamali-ədəblə” dəşik - milli keçid açıblar. Bir az sağa, bir az sola baxırlar, qatar gəlmirsə tez relslərin üstündən qaçaraq, hoppanaraq yolu adlayırlar (ağlıma belə fikir gəldi ki, bəlkə ADY sözü adlamaq felindən əmələ gəlir). Sürət qatarı yolunda bu iş nə qədər təhlükəlidir, onu özünüz təxmin edin. Yeri gəlmişkən, mən o “yarıq-keçidi”, Görənil Fermopolini görəndən sonra bizim sürət qatarlarının normal dünyadakı kimi 200-300 km.saat sürət yığmadığına sevindim. Orada 100 də çoxdur.

Belə manee çəpərlərini yarıb yol, keçid, dəhliz açmaq bizdə nadir hal deyil, hətta geniş yayılmış üsuldur. Təzəlikcə Bakı-Rusiya sərhədi sürətli, ödənişli yolunda qoyun sürüsünün videosu yayılmışdı. Camaat orada çəpəri kəsib qoyunlara yol açmış. Görünür, qoyunlar üçün keçidlər düzəltmək kiminsə yadından çıxıb. Bu da ilk hal deyil. 2000-ci illərdə Bakı-Hacıqabul yolu təzə istifadəyə verildəndə xərclərin smetadan kənara çıxdığı bilindi. O vaxt bu temada baş nazirin müavini Abid Şərifova sual vermək imkanım olmuşdu. Şərifovun cavabı: “Yolu planlaşdıranda altından heyvanlar, qoyun-quzu keçidləri qoymaq unudulmuşdu. Ona görə xərclər artdı”.

Bütün respublika əhalisini Bakıya yığıraq, sonra avtomobil yollarını əcaib metal torlarla çəpərləyirik ki, camaat maşınların altına girməsin.

Hökumət çəpərləyir, camaat keçid açır. Çünki çəpəri düzgün çəkmək lazımdır. Keçidi normal düzəltmək lazımdır. “Su axar, çuxurunu tapar” məsəli həyatın bütün sferalarına aiddir. Qanunlar, qaydalar vətəndaşın yaşayışını yüngülləşdirmək, asanlaşdırmaq, yaxşılaşdırmaq üçün qəbul edilməlidir. Bizdə isə cəza mexanizmi, qapamaq, örtmək, bağlamaq üçün tətbiq olunur. Hökumətə elə gəlir qadağalar nə qədər çox olsa yaxşıdır, sabillik artır. Yanlıştır, çünki “qadağan edilmiş meyvələr daha dadlı olur”.

Maraqlıdır ki, dünya liderləri artıq haqqın yoluna gəlməyə başlayıblar. ABŞ prezidenti Co Bayden srağagün Qəzza bölgəsi haqda çıxışında demişdir: “Məhəmməd peyğəmbər bir hədisdə buyurur ki, bir pisliyi əlinlə düzəlt, əlinlə bacarmasan dilinlə düzəlt, dilinlə bacarmasan ürəyinlə düzəlt”.

Mən də yazımı elə bu gözəl, ibrətamiz hədislə bitirirəm. Şübhəsiz, anlayanlar üçün burada böyük hikmət yatır.

Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi Avropa Parlamentinin deputatları Nikolas Bay, Mariyon Marişal və Vincenzo Sofonun riayət etməli olduqları bütün qayda və davranış normalarını pozaraq, özünü ləğv etmiş və Azərbaycanın Qarabağ regionundan qaçmış keçmiş separatçı rejimin nümayəndələri ilə birbaşa əlaqə yaratması ilə bağlı təcridat xarakterli, qeyri-etik və faktiki olaraq qanunsuz, davamlı olaraq təkrarlanan hərəkətlərinə görə dərin narahatlığını və narazılığını ifadə edərək qəti şəkildə etirazını bildirir.

Avropa separatçıları sığallayır, Brüssel isə Ermənistan sərhədində möhkəmlənir

Avropa Parlamentinin deputatları gorbagor olmuş qondarma rejimin üzvləri ilə görüşüblər, Avropa İttifaqı isə mülki missiyanın tərkibini genişləndirir; Qərbin Ermənistan və Qarabağ separatçıları üçün fəallaşmasının səbəbi nədir?

Bu hərəkətlər 30 il ərzində cinayətləri xarici havadarları tərəfindən ört-basdır edilən separatçılara açıq dəstək verməklə yanaşı, qondarma “demokratiya” carçılarının həqiqi niyyətlərinin bariz nümunəsidir. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bu barədə Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin Avropa Parlamentindən olan bir sıra deputatın Ermənistan səfəri ilə bağlı bəyanatında bildirilib. “Baş verən hadisələr, bu qurumun parlamentarilərinin islamofobiya, Azərbaycana, Türkiyəyə, ümumiyyətlə, dünyadakı insanlığa qarşı nifrət və xristianlığın üstünlüyünü aşkar şəkildə nümayiş etdirmələri Avropa Parlamentinin hansı səviyyədə olmasının birbaşa göstəricisidir. Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi təəssüf hissi ilə bildirir ki, avropalı parlamentarilərin artıq tendensiya çevrilən bu cür davranışları nəinki qəbul edilməzdir, həm də Azərbaycanla Ermənistan arasında gedən sülh prosesini ilk mərhələdə cəməhv etməyə yönəlmişdir. Həmin dağıdıcı qüvvələr öz mənfəətlərini güdərək, regionumuzu yenidən müharibə və xaos vəziyyətinə sürükləmək istəyirlər” deyərək, bəyanatda bildirilir.

Bu arada isə məlum olub ki, Aİ-nin Ermənistandakı Müşahidə Missiyasının tərkibinin genişləndirilməsi məsələsi bu ilin sonuna qədər Brüsseldə müzakirə olunacaq. Bu barədə Aİ-nin Ermənistandakı Mü-

şahidə Missiyasının rəhbəri Markus Ritter jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Ritter hazırda Müşahidə Missiyasına Aİ üzvlərindən 23 ölkənin nümayəndələrinin daxil olduğunu vurğulayaraq, missiyanın Aİ-yə üzv olan 27 ölkənin hamısının nümayəndələrinin daxil olması ehtimalının olduğunu əlavə edib. “Missiyanın genişləndirilməsi məsələsi ilin sonuna qədər Brüsseldə müzakirə olunacaq. Nəticələri gözləməliyik. Ancaq əvvəllər deyildiyi kimi, hazırda burada baş verənlərə görə bu missiyaya böyük siyasi diqqət yetirilir”. Aİ-yə üzv olmayan üçüncü ölkənin Aİ-nin Ermənistandakı Missiyasına qoşulmasının mümkünlüyü məsələsinə toxunan Markus Ritter Kanadanın Aİ-nin müşahidə missiyasına qoşulma qərarını xatırladaraq digər ölkələrdən də analoji marağın olacağı halda bu məsələnin Brüsseldə müzakirə olunacağını deyib. Göründüyü kimi, bir tərəfdən avropalı deputatlar separatçıları qucaqlayıb, bir yandan da Brüssel missiyanın sayını artırır. Qərbin Ermənistan və Qarabağ separatçıları üçün bu qədər fəallaşmasının səbəbi nədir?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağinin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, həm Aİ, həm AP Azərbaycana qarşı qərəzini davam etdirir: “Bu səbəbdən separatçılarla danışıqlar aparılır, onlarla görüşürlər, Qarabağ ermənilərini gündəmdə saxlayırlar, yardımlar göndərirlər və onlardan bir alət kimi istifadə edirlər. Bu min-də Aİ-nin Ermənistandakı Mü-

şahidə Missiyasının rəhbəri Markus Ritter jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Ritter hazırda Müşahidə Missiyasına Aİ üzvlərindən 23 ölkənin nümayəndələrinin daxil olduğunu vurğulayaraq, missiyanın Aİ-yə üzv olan 27 ölkənin hamısının nümayəndələrinin daxil olması ehtimalının olduğunu əlavə edib. “Missiyanın genişləndirilməsi məsələsi ilin sonuna qədər Brüsseldə müzakirə olunacaq. Nəticələri gözləməliyik. Ancaq əvvəllər deyildiyi kimi, hazırda burada baş verənlərə görə bu missiyaya böyük siyasi diqqət yetirilir”. Aİ-yə üzv olmayan üçüncü ölkənin Aİ-nin Ermənistandakı Missiyasına qoşulmasının mümkünlüyü məsələsinə toxunan Markus Ritter Kanadanın Aİ-nin müşahidə missiyasına qoşulma qərarını xatırladaraq digər ölkələrdən də analoji marağın olacağı halda bu məsələnin Brüsseldə müzakirə olunacağını deyib. Göründüyü kimi, bir tərəfdən avropalı deputatlar separatçıları qucaqlayıb, bir yandan da Brüssel missiyanın sayını artırır. Qərbin Ermənistan və Qarabağ separatçıları üçün bu qədər fəallaşmasının səbəbi nədir?

Analitik Elxan Şahinoğlu deyir ki, Azərbaycan Ordusunun Qarabağda həyata keçirdiyi anti-terror tədbirlərindən sonra Ermənistanla sərhəddə sakitlikdir, yəni 19 sentyabr tarixindən bu yana iki ölkə arasındakı sərhəddə ciddi insident yaşanmayıb, buna baxmayaraq, Avropa İttifaqı Ermənistanla müşahidəçi missiyanın sayını artırmağa qərar verib. Politoloq sual edir ki, sərhəddə sakitlik bərqərar olubsa, Avropa missiyasının Ermənistan-Azərbaycan sərhədinə yaxın ərazidə müşahidə missiyanın gücləndirilməsinin məqsədi nədir: “Aydın olur ki, missiyanın gücləndirilməsinin sərhəddəki durumla əlaqəsi yoxdur. Çünki Azərbaycan Ordusunun Ermənistanla hücum etmək planı yoxdur, bunu Brüssel də bilir, strateji yüksəkliklər nəzarətimizdədir və bu bizə kifayətdir. Av-

ropa İttifaqı, sadəcə, Ermənistanı Rusiyadan uzaqlaşdırmaq üçün bölgədəki missiyanı gücləndirir. Kremlin versiyasına görə, Avropa İttifaqının Müşahidə Missiyasının əsas məqsədi Rusiyanın Ermənistandakı hərbi bazası barədə kəşfiyyat məlumatı toplamaqdır. Bunun bizə aidiyyəti yoxdur, Ermənistanın problemi bu deyil”.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı düşünür ki, Ermənistan “təhlükəsizlik müttəfiqlərini” - Rusiya və KTMT-ni əvəzləmək niyyətini dilə gətirir: “Fransa Ermənistanı silahlandırır və “təhlükəsizlik çetini” olmaqda Rusiyanı əvəzləmək istəyir. Avropa İttifaqının Ermənistandakı missiyanın sayının artırılması qərarı verilib və bu, sülh danışıqlarının ön plana çıxması, eskalasiya riskinin aşağı olması fonunda baş verir. Və ötən ilin sentyabr döyüşlərindən öncə Azərbaycan üçün elan edilən “qırmızı bayraq” xəbərdarlığı yenidən təkrarlanır, Qərb mediasında “Ermənistanın işğalı” iddiası kütləvi kampaniyaya çevrilir. Bu situasiya sərhəddə erməni təcridatına hazırlığın gətirdiyi ehtimalı gücləndirir və “Azərbaycanın müdaxiləsi” haqda iddialarla ictimai rəyi formalaşdırmaq, “alibi” yaratmaq gedişi edildiyi görünür. Mümkün eskalasiya ssenarisinə təkə Azərbaycan - Ermənistan kontekstində yox, həm də dəhlizlər uğrunda mübarizədə Qafqaz cəbhəsinin açılması kimi də baxmaq olar”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
 “Yeni Müsavat”

Rəsmi İrəvan müxtəlif uğursuz manevrlər etməklə Azərbaycanla sülh sazişi imzalamadan, özünə götdürdüyü öhdəlikləri icra etməkdən yayınır. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ötən həftə Gürcüstanda keçirilən "İpək Yolu" adlı tədbirdə çıxışı zamanı kommunikaçıların açılışına hazırlıqların olduğunu bildirmişdi. Amma bu, sadəcə, söz olaraq qalmışdır...

Paşinyan həmin çıxışı zamanı Azərbaycanın əsas hissesi ilə Naxçıvanı birləşdirəcək yolun Ermənistanın nəzarəti və qanunları ilə işləyəcəyini, habelə onun təhlükəsizliyini də İrəvanın təşkil edəcəyini vurğulayıb. Baş nazir bildirib ki, yolların mühafizəsi və təhlükəsizliyi üçün Ermənistan Milli Təhlükəsizlik Xidməti yanında xüsusi şöbə yaradılacaq. Onların dəstəyi və iştirakı ilə sözügedən yolun təhlükəsizliyi təmin ediləcək.

10 noyabr bəyanatının 9-cu, sonuncu maddəsində regiondakı bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpa edilməsi nəzərdə tutulur. Bu bənddə ikinci cümlə Azərbaycan və Naxçıvan arasında nəqliyyat əlaqəsinin təşkilindən və Ermənistanın hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətin təhlükəsizliyinə zəmanətindən bəhs edir. Erməni

rəsmilər dəfələrlə deyiblər ki, nə Azərbaycan, nə də Türkiyə tərəfi Mehri vasitəsilə Ermənistanın yurisdiksiyasından kənarda olacaq "ayrı" dəhliz almayacaqlar. Bu məsələ Rusiyanın iştirakı ilə keçirilən üçtərəfli işçi qrupunda da müzakirə olunub. Rusiya erməni tərəfinin "dəhliz" iddiasını qəbul etsə də, heç vaxt yolların mühafizəsi və təhlükəsizliyinin Ermənistan tərəfinin icra edəcəyini deməyib. "Hraparak" qəzeti də məhz bu səbəbdən Paşinyanın bu açıqlamasını "10 noyabr razılaşmasının 9-cu bəndindən imtina edilməsi" kimi qiymətləndirib. Qəzet yazır ki, 10 noyabr razılaşmasının 9-cu bəndində Azərbaycanın əsas hissəsindən Naxçıvana yol açılması, onun təhlükəsizliyini isə Rusiya FTX-si qoruyur. "Paşinyan isə bildirir ki, həmin yolu Ermənistan MTX-si qoruyacaq. Bu, o deməkdir ki, baş nazir 10 noyabr razılaşmasının 9-cu bəndindən çıxdığını bəyan və onu ləğv edib".

Qeyd edək ki, Ermənistan bu günə qədər Azərbaycan ərazilərinin işğalına da tam şəkildə son qoymayıb. Üçtərəfli anlaşmadan 3 il keçsə də, Qazağın 7, Sədərəyin 1 kəndi indiyədək azad edilməyib və hələ də Paşinyan söz oyunu ilə məşğuldur. Eyni zamanda baş nazirin Zəngəzur dəhlizi ətrafında da manipulyasiyalara yol verməsi əlavə gərginlik yarada bilər.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirdi ki, Nikol Paşinyan bu bərdə dəfələrlə eyni fikirləri təkrar etməklə məşğul

dur: "Ermenistan tərəfi üçtərəfli bəyanatın 4-cü bəndinin birinci hissəsinə də əməl etmədi və nəticədə Azərbaycan bu bəndin tələbini özü birtərəfli qaydada təmin etməli oldu. Əslində Zəngəzur dəhlizi boyunca təhlükəsizliyin kim tərəfindən təmin olunması, fikrimcə, Azərbaycan üçün prinsipial məsələ deyil. Bu, Rusiya ilə Ermənistanın problemi. Bizə lazım olan odur ki, dəhlizboyu təhlükəsizlik real olaraq təmin olunsun. Dəhlizboyu Azərbaycanın nəqliyyat vasitələrinin, yüklərin maneəsiz və təhlükəsiz gediş-gəlişinə Ermənistan milli təhlükəsizlik qüvvələri tam təminat verə biləcəkmi? Hər hansı provokasiyanın, sanksiyalaşdırılmamış basqınların, yolların dağıdılması hallarının olmayacağına Ermənistan tam təminat verə biləcəkmi? Bu, ciddi məsələdir".

S.Məmmədov xatırladı ki, hələ Sovet İttifaqının mövcud olduğu vaxtda həmin ərazidə Azərbaycandan gedən sərnəşin qatarlarının daşa basılması və digər kiçik provokasiyalar olurdu: "İndiki şəraitdə Ermənistan tam təhlükəsizliyi təmin edəcəyinə inanmaq olmur. Bununla belə, qeyd etdiyim kimi, ən prinsipial məsələ Zəngəzur dəhlizinin üçtərəfli müqavilədə əks olunduğu kimi, "vətəndaşların, nəqliyyat vasitələrinin və yüklərin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətinin təşkilidir". **Paşinyanın yayınmaq istəyi də məhz budur. STM** içəri direktorunun sözlərinə görə, bəyanatın bu hissəsinin mənası odur ki, Azərbaycana məxsus nəqliyyat vasitələri, yüklər, sərnəşinlər hər iki istiqamətdən Ermənistan ərazisinə sərhəd və gömrük yoxlaması olmadan daxil olur və çıxır: "Beynəlxalq praktikada belə nümunələr çoxdur. Bir dövlət öz əsas ərazisinə bağlı olmayan digər ərazisinə qonşu dövlətin ərazisindən keçməklə daxil olur və bu zaman yalnız kommunikasiya xərclərini ödəyir. Azərbaycanın da tələbi budur və bu tələb üçtərəfli bəyanatda razılaşdırılıb. Əgər Ermənistan bu şərtlən qaçırsa, o zaman dəhlizin əhəmiyyəti də itir. Azərbaycan İran ərazisindən keçməklə kommunikasiyanı bərpa edəcək. Dəfələrlə qeyd etdiyimiz kimi, bu halda uduzan tərəf Ermənistanın özü olacaq. Çünki üçtərəfli bəyanatın digər iki tərəfi, həm Azərbaycan, həm Rusiya bu yollardan istifadə edəcək, Ermənistan isə növbəti layihədən kənarda qalmaqla özünü

Yenə 9-cu bənd müəmması - üçtərəfli sənədin sonu?

Erənistanın baş naziri üçtərəfli bəyannamənin sonuncu öhdəliyini icra etməmək üçün cəhdlər edir; məqsəd Rusiyanı regiondan çıxartmaqdır, yoxsa...- ilginclər

nüizolyasiyanı davam etdircək". O ki qaldı Ermənistan mediasının Paşinyanın bu açıqlamasının Ermənistanın üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndindən çıxması kimi şərh etməsinə, S.Məmmədov qeyd etdi ki, bu, hələ açıq qalan məsələdir: "Əslində üçtərəfli bəyanatın davamı kimi sülh müqaviləsi bağlanmalıdır. Həmin müqavilədə həmçinin belə məsələlər öz detallı həllini tapmalıdır. Bu qənaətdəyəm ki, nə vaxtsa Ermənistanda zəka qalib gələcək və onlar Azərbaycanla dinc şəraitdə yaşamağın alternativinin olmadığını qəbul edəcəklər. Bu halda Zəngəzur dəhlizi məsələsi də həllini tapmış olacaq".

Herbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov bildirdi ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ötən həftə Gürcüstanda keçirilən tədbirdə çıxışı həm daxilə, həm də kənarda çox aktiv müzakirə edilir: “Şəxsi düşüncəmə görə, Paşinyan açıq şəkildə kommunikasiyaların açılmasına hazır olduqlarını bildirməklə bir daha Rusiyaya eşitdirməyə çalışdı ki, yolu özləri qoruyacaqlar və bunun üçün lazım olan nədirsə, onu da etməyə hazırdırlar. Hesab edirəm ki, Paşinyan həmin çıxışı ilə bir daha son vaxtlar tutduğu yola sadiq olmasını nümayiş etdirdi və bu minvalla həm Qərblə, həm də Rusiya ilə oyunlarını davam et-

dirmək niyyətindədir". **Ü.Cəfərov** bu qənaətdədir ki, bizim üçün isə əsas məsələ Azərbaycanın əsas hissəsi ilə **Naxçıvanı birləşdirəcək yolun tezliklə aşılması və fəaliyyət göstərməsidir**: "O yola Ermənistanın nəzarət etməsi bir sıra faktorlara görə daha məqbul və qəbul edilən olardı. Beləliklə, bezi həmkarlarımızın da nədənsə bir qədər fərqli formada guya Paşinyanın 10 noyabr bəyanatının 9-cu, sonuncu maddəsində regiondakı bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpa edilməsini nəzərdə tutan müddəadan imtinası ilə bağlı şərhləri də mənəcə, doğru yanaşma deyil. Sadəcə, erməni baş nazir yola özlərinin nəzarət etmək arzusunu açıq şəkildə dilə gətirir. Bu da başadüşüləndir. Nə olur-olsun, ən əsası Azərbaycan və Naxçıvan arasında nəqliyyat əlaqəsinin hər iki istiqamətdə maneəsiz hərəkətin təhlükəsizliyinə zəmanət verilməklə baş tutmasıdır ki, biz bunun reallaşmasını istəyirik".

Herbi ekspertin sözləri-nə görə, Rusiyanın Paşın-yanın bu fikirlərinə reaksi-yası sözsüz ki, mənfi ola-caq: "Artıq Rusiya KİV-ləri Paşinyana qarşı sərt çıxışları-nı bir az da gücləndiriblər. Onlar da Paşinyanın bu açıq-lamasını "10 noyabr razılaş-masının 9-cu bəndindən imti-na edilməsi" kimi qiymətlən-dirmək istiqamətində geniş təbliğat aparırlar. Məncə, Pa-

şinyan bəzi prosesləri gec də olsa, artıq anlamağa başlayıb və ona görə də Azərbaycanla və Türkiyə ilə münasibətləri qaydaya salmaq üçün bəzi pozitiv addımlar atmaq niyyətindədir".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı isə bildirdi ki, Ermənistan addım-addım Rusiyadan uzaqlaşsın, Qərbə yaxınlaşmağa çalışsın: "Rəsmi İrəvan bu prosesi sürətləndirmək üçün müxtəlif təşəbbüslər edir. Bu mənada həm də 10 noyabr sazişindən imtina etmək istəyir. Son dövrlərdə Ermənistan rəhbərliyi Rusiyanın onların ümidlərini doğrultmadığı, təhlükəsizliyini təmin etmədiyinə dair fikirləri tez-tez təkrar edir. Bununla da üçtərəfli razılaşmaların əhəmiyyətini heçə endirmək istəyirlər. Əslində Rusiyanın regionda qalması 10 noyabr bəyanatı ilə şərtləndirilib. Ermənistan Qərbin sifarişləri ilə Rusiyanı bu şərti "hüquqi baza"dan məhrum etmək niyyətini reallaşdırmağa çalışır. Ona görə də həmin sənədi bu şəkildə təftiş edir". **Amma A.Nağı hesab edir ki, bu, üçtərəfli sənəd bir tərəfin istəyi ilə dəyişdirilə bilməz:** "Buna Azərbaycan da razılıq verməlidir. Bu baxımdan, Paşinyan özünü dalana salıb. Azərbaycan üçün Rusiya və ya Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının həmin yola nəzarət edəcəyinin elə ciddi fərqi yoxdur. Azərbaycan bu yola

eksterritorial status vermək niyyətindədir. Bunun üçün isə müəyyən mərhələdə orada Rusiyanın nəzarətinin olması bizim üçün daha sərfəlidir. Ruslar onsuz da regionu tərk edəcəklər və o vaxt yola nəzarəti Qərbin fəvvarələrində gədən Ermənistandan, Azərbaycanla Türkiyənin ixtiyarına buraxmaq daha maraqlı ola bilər. Bu variant hadisələrin öz axarı ilə gedəcəyi zaman üçün uyğundur. Ermənistan başqa fikirlərə düşsə, Azərbaycanla dilsək göstərə bilər. O halda Azərbaycan yenidən gücün məntiqinə söykənsə, Qarabağda baş verənləri Qərbi Zəngəzurda təkrar edə, Mehri yolunda hüquqlarını güclə bərpa edə bilər. Bu, mümkün, müəyyən şərtlər daxilində isə zəruri addıma çevrilə bilər”.

N.Paşinyan Rusiya hərbi bazasından xilas olmaq xəttini yürütsə də, Moskvadan gələn reaksiyalar bunu yaxın perspektiv üçün mümkünsüz edir. Elə son ayda Rusiyanın 102-ci hərbi bazasının şəxsi heyətinin iki dəfə hərbi təlimlərə çıxarılması da Kremlin İrevana mesajıdır. Bu mənada Zəngəzur dəhlizinə nəzarətin Rusiyadan alınmasına tədarük görülməsi gülməli görünür. Görünür, Paşinyan unudub ki, Ermənistanın dəmir yollarına nəzarəti Rusiya həyata keçirir...

❑ E.PAŞASOY,
“Yeni Müsavat”

Oktabrın 31-də Marneulidə (Gürcüstanda azərbaycanlı əhəlinin yaşadığı rayon mərkəzi) Fələstinə dəstək mitinqi keçirilib. Gürcüstan KİV-in məlumatına görə, aksiyada “Qırmızı” məscidin (baş məscid) axundu Hacı Hacıyev və Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Gürcüstandakı nümayəndəsi Əli Əliyev çıxış ediblər. Xəbəri “Turan” yayıb.

Axund Hacıyev “İsrailin Qəzza zolağına hücumu ilə bağlı susmağı İsrailə dəstəyin göstəricisi” adlandırıb. Onun sözlərinə görə, xalq “sionist İsrail rejiminə, “məzlum Fələstin əhəlinə işgəncəyə” qarşı səsinə ucaltmaq üçün toplaşmış.

Öz növbəsində Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin nümayəndəsi kimi təqdim edilən Əli Əliyev İsrail, ABŞ, Almaniya, İtaliya, Fransa, Böyük Britaniya, NATO və Aİ üzvü dövlətləri “terrorçu dövlətlər” adlandıraraq, “İsrailin Qəzzadakı cinayətlərinə dünyanın 1 nömrəli terror ölkəsi ABŞ, Avropa ölkələri, NATO, Almaniya, İtaliya, Fransa, İngiltərə himayədarlığı edir, onlar birlikdə bu cinayətləri təkcə Fələstində, Qəzzada yox, uzun illərdir İraq, Ərəbistan, Suriya, Yəmən, Liviyada törədiblər. Onlar dünyanın ən güclü terrorçularıdır”, - Əliyev deyib və ABŞ prezidentini “imperializmin başçısı” adlandıraraq.

“Əli Əliyev 2023-cü ilin yanvarın 1-dən Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Gürcüstandakı nümayəndəsi deyil. Marneulidə mitinqdə onun söylədikləri şəxsi mövqedir və Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin mövqeyi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur”. Bunu isə Allahşükür Paşazadənin nümayəndəsi “Turan”-a bildirib. “Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi Fələstin-İsrail münasibətləri məsələsində

QMI-nin “adamı”nın Fələstinə dəstəyi - Gürcüstandakı aksiyanın əks-sədası

Deputat: “Qonşu ölkədə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı kompleks tədbirlərə çox ciddi ehtiyac var”

Azərbaycan hökumətinin mövqeyini dəstəkləyir. Axund Hacıyevə gəlincə, bu adamın Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Hazırda Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Gürcüstan üzrə nümayəndələri Məmməd Şamilov və Sabir Musayevdir”, - idarədən bildiriblər.

Qeyd edək ki, Gürcüstanın İslam dini qurumları bu ölkənin dövlət qurumlarına təbədir.

Gürcüstanın azərbaycanlılar yaşayan bölgəsində İranın təsirləri olduğu haqda məlumatlar yeni deyil.

Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov bu məsələdə olduqca diqqətli olmağı çox vacib sayır: “Hesab edirəm ki, Gürcüstanda, ümumiyyətlə, belə bir tədbirin keçirilməsi, İsrailin hədəfə alınması və burada belə radikal fikirlərin səsləndirilməsi orada azərbaycanlıların yaşadığı bölgədə çox ciddi proseslərin getdiyinin göstəricisidir. Təəssüflər olsun ki, bu gün Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların mütləq əksəriyyəti ayrı-ayrı dövlətlərin nəzarətindədir. Onlar burada Azərbaycanla bir qopuqluq yaşayırlar. Müəyyən addımlar atılsa da, hesab edirəm ki, orada daha geniş işlərin görülməsinə ehtiyac var. Təəssüf ki, bu gün ayrı-ayrı ölkələr bu cür bəyanatlar və fəal təbliğat aparırlar. Eyni zamanda Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin keçmiş nümayəndəsinin belə bir yanaşması, belə bir açıqlama verməsi əslində çox ciddi mətləblərdən və proseslərdən xəbər verir. Həmin şəxs o

idarənin nümayəndəsi olub. Çox vaxt Azərbaycanda yaşayıb. Ölkəmizdə bir çox tədbirlərdə iştirak edib. Prosesləri yaxından bilir. Onun indi belə bir mövqə sərgiləməsi həqiqətən də düşündürücüdür. Əslində bu çox ciddi mətləblərin göstəricisidir. Düşünürəm ki, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlılarla bağlı kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsinə çox ciddi ehtiyac var. Biz bu istiqamətdə çox ciddi şəkildə çalışmalı, səylər göstərməliyik. Eyni zamanda qeyd etmək lazımdır ki, bu gün Yaxın Şərqdə cərə-

yan edən hadisələr heç də kənardan göründüyü kimi deyil. Burada çox ciddi proseslər gedir. Bir çox dövlətlər burada öz maraqlarını həyata keçirməyə çalışırlar. Bizim vətəndaşlar, soydaşlarımız bu tipli məsələlərdə diqqətli olmalıdır. Çünki ayrı-ayrı ölkələr başqa ərazilərdəki müsəlmanlara təsir edə bilər. Prosesləri müxtəlif istiqamətlərə yönləndirməyə çalışırlar. Bu da həmin ölkələrdə, eləcə də digərlərində müxtəlif problemlər yaradır. Ona görə də hər kəsin diqqətli olmasına, açıqlamalar, bəyanatlar ve-

yan edən hadisələr heç də kənardan göründüyü kimi deyil. Burada çox ciddi proseslər gedir. Bir çox dövlətlər burada öz maraqlarını həyata keçirməyə çalışırlar. Bizim vətəndaşlar, soydaşlarımız bu tipli məsələlərdə diqqətli olmalıdır. Çünki ayrı-ayrı ölkələr başqa ərazilərdəki müsəlmanlara təsir edə bilər. Prosesləri müxtəlif istiqamətlərə yönləndirməyə çalışırlar. Bu da həmin ölkələrdə, eləcə də digərlərində müxtəlif problemlər yaradır. Ona görə də hər kəsin diqqətli olmasına, açıqlamalar, bəyanatlar ve-

rəkən Azərbaycanın dövlət maraqlarını nəzərə almasına çox ciddi ehtiyac var. Bizim insanlar bu tipli məsələlərə xüsusi diqqət etməlidirlər. Hisslərə heç bir halda qapılmaq olmaz. Soyuqqanlı olub, işləri görmək lazımdır. Azərbaycan dövləti üzərinə düşəni edir. Dəfələrlə biz Fələstin xalqına diqqət göstərmişik, yardımlar etmişik. BMT-nin Yaxın Şərq fonduna 1.6 milyon vəsait köçürmüşük. İki dövlətin yaranması prinsipini dəstəkləmişik. Ona görə də bu məsələdə Azərbaycanı kiminsə günahlandırmasına, irad bildirməyə haqqı yoxdur. Biz İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində müsəlman ölkələri ilə münasibətlərimizi qururuq. Bu gün Azərbaycan İsrailə də yaxın münasibətlərə malikdir. İsrail Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycanın yanında olub, ölkəmizə silah satıb. Ona görə balanslı qorumaq, ədalətli mövqə sərgiləmək hesab edirəm ki, çox vacib və önəmlidir”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

“...Sülh bizə heç dünəndən lazım deyil”

Elman Nəsirov: “Düşdüüyü labirintin içində nə qədər istəyirlər çabalasınlar”

Qarabağdan Ermənistanla qaçan separatçılar yenidən fəaliyyətə başlamağa, Azərbaycana qarşı separatizmi davam etdirməyə hazırlaşır. Qondarma rejimi ləğv edən separatçıların sonuncu “başçısı” Samvel Şahramanyan İrəvanda bu qərarından imtina edəndən sonra “gələcəkdə nə etmək” haqda müzakirələrə başlayıb.

Azərbaycan separatçıların İrəvanda anti-Azərbaycan fəaliyyətinə qarşı hansı addımlar ata biləcəyi? Separatçıların bu cür toplantılar və müzakirələr keçirməsinə İrəvanda şərait yaradılması Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh danışıqlarına zərər verirmi?

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, Qarabağda mövcud olmuş separatçı rejimin tör-töküntüləri Ermənistan paytaxtında bir araya gəlib bundan sonrakı fəaliyyətlərini necə aparmaq barədə müzakirələr keçiriblər: “Detallar belli olmasa da görüş barədə artıq ilkin informasiyalar yayılıb. Məlum olur ki, indi onları düşündürən əsas məsələ separatçı rejimin buraxılması ilə bağlı verdikləri qərardan imtina etmək, bu qərarın

“səhv olduğunu” və bundan sonra hansı addımların atılması məsələsinə müzakirə etmək istəyirlər. Onlar Qarabağdan köçmüş ermənilərin geri qayıtması məsələsi ətrafında da müzakirələr aparıblar. Belə bir yekdil mövqə ortaya qoymağa çalışıblar ki, heç bir halda geri qayıdan ermənilər Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etməməlidirlər, Qarabağda yaşayacaq ermənilər üçün xüsusi status müəyyən edilməlidir və ya beynəlxalq zəmanət altında onlar öz yaşamlarını davam etdirməlidirlər. Beləliklə, aydın göründü ki, ermənilər yenə də xülyalarla yaşamağa başlayırlar. Eyni zamanda bu addımları ilə çalışırlar ki, özlərinin mövcudluğunu guya isbatlasınlar. Bu gün onlar özlərinə “lazımlılıq əmsali”

əldə etmək istəyirlər. Çünki Ermənistan hökuməti o separatçı tör-töküntülərinə maaş vermir. Ona görə də “mühacir hökuməti” adı altında öz “fəaliyyətlərini” qurmaqla xarici ölkələrdən, erməni diaspor və lobbini təşkilatlarından vəsait almaq istəyirlər. Şübhəsiz ki, bu davranış öz-özünə yaranmayıb. Avropa İttifaqının Fransa və digər bir neçə ölkəsi

Ermənistanla mülki missiyanı həyata keçirir. Avropa İttifaqı parlamentariləri İrəvanda separatçıların görüşlər keçirirlər. Bu da onu göstərir ki, onlar separatizmin yanındadır və separatçıları ruhlandırır. Bütün bu reallıqları nəzərə alıb Azərbaycan parlamenti Avropa parlamentarilərinin Ermənistanla separatçıların görüşməsinə kəskin tən-

qid eləyən bəyanatla çıxış edib, Azərbaycan tərəfinin separatçıların ruhlandırılması kimi çirkin addımlara qarşı addımlar atacağı bəyan edilib”.

Deputat vurğuladı ki, separatçı tör-töküntülərinin Ermənistanla fəallaşması, toplantılar keçirməsi Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması üçün çox

ciddi təhdiddir. Bunun isə məsuliyyəti Ermənistan hakimiyyətinin üzərinə düşür: “Baş nazir Nikol Paşinyan bir tərəfdən sülh sazişini imzalamağa hazır olduğundan bəhs edir, o biri tərəfdən separatçıların Ermənistan ərazisində fəaliyyət göstərməsinə, Azərbaycana qarşı fəaliyyətə keçməsinə göz yumur. Bu, qəbul edilməz yanaşmadır. Ona görə də proseslərin bundan sonrakı inkişafına görə məsuliyyət Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın, Ermənistanın siyasi və hərbi rəhbərliyinin üzərinə düşəcək. Əgər Ermənistan hökuməti separatçıların fəaliyyəti üçün şərait yaradacaqsa, onları ofislə təmin edəcəksə, maliyyələşdirəcəksə və beləliklə, anti-Azərbaycan fəaliyyətinə dəstək vermiş olacaqsa, onda sülhdən söhbət gedə bilməz. Əgər Ermənistanla sülh lazım deyilsə, bizə dünəndən lazım deyil. Azərbaycan Prezidenti də dəfələrlə bəyan edib ki, biz sülh istəyirik, lakin Ermənistanla sülh deyilsə, bizə də lazım deyil, Ermənistan düşdüüyü labirintin içində nə qədər istəyir çabalasın”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Zaman-zaman dö-nərxanalarla bağlı əhalinin şikayətləri olsa da, çox vaxt buna məhəl qoyulmur. Məsələ yalnız o zaman gündəmə gəlir ki, bununla bağlı konkret fakt olsun. Elə oktyabrın 24-də Bakının Binə qəsəbəsində 88, 117, 121 və 149 nömrəli tam orta məktəblərin 23 şagirdinin döndərdən zəhərlənməsi faktı da bunun əyani sübutudur.

Yada salaq ki, hadisə baş verən zaman məktəb rəhbərliyi tərəfindən aidiyyəti dövlət qurumlarına və məktəbdə halı pisləşən şagirdlərin valideynlərinə də məlumat verildi. Şagirdlər dərəcə gələrkən və məktəbdən evə gedərkən Binə qəsəbəsi ərazisində fəaliyyət göstərən işə xidməti məkanlarından birindən döndər alıb yediklərini bildiriblər.

Düzdür, zəhərlənmə faktı aşkarlanan döndərxananın fəaliyyəti dayandırıldı. Amma bundan sonra yenidən eyni hadisənin baş verməyəcəyinə kim zəmanət verə bilər?!

"Hər gün minlərlə, on minlərlə aşağı gəlirli Azərbaycan vətəndaşının qidalandığı döndər məhsulu sağlamlığımız baxımından önəmli yerdə dayanır. Çünki hər gün acanda ondan qidalanırıq. Bəs hansı ətdən, hansı şəraitdə və hansı standartlarla hazırlanır bu əcl döndərləri?? Hə, bax bu məsələ bütün əmmaların açar mövzudur. Min dəfə təəssüf olsun ki, bu sualın cavabı yoxdur. Heç kim bilmir nədən hazırlanır. Yalançı sertifikatları asıblar o döndərxanalardan fəxri fərman kimi. Amma hər kəsə məlumdur ki, o sertifikatların hamısı yalançı və fırıldaq formallıqdan başqa heç nəyə yaramır. Çünki döndərxanada bəh-bəhlə yediyin həmin döndər ətinin mənşəyini, sağlamlıq dərəcəsini axtarıb tapmaq qaranlıq tunnelə iyne axtarmaq kimi bir şeydir.... Böyük, gənc, uşaq - bütün yaş kateqoriyalarında gündəlik istifadə olunan döndər ticarəti təəssüf ki, nəzarətsiz əzrayıl kimi cəmiyyəti dolaşır. Necə olur ki, bu döndər ticarətinə ciddi nəzarət mexanizmi yaradılmayıb? Axı gündəlik on minlərlə insanın istifadə etdiyi bu qida ticarəti üzərində nədən nəzarət yoxdur? Qida ekspertləri açıq şəkildə mətbuatda bəyan edirlər ki, ən təhlükəli, yararsız, ölmüş heyvan ətlərinin izi döndərxanalara gəlib çıxır. Bu "leş biznesi" sonda hamımızın sonuna çıxacaq, biz onun sonuna çıxma bilməsək də..." Bunu isə Bakı-xeber.com yazıb.

Dəfələrlə qida ekspertləri döndərxanalarla bağlı SOS signalı çalıblar. Məhz leş ətlərlə insanların günbəgün zəhərləndiyini də qeyd edib, buna əncam çəkilməsini tələb ediblər.

İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov da "Yeni Müsavat"a dedi ki, döndərxanalar

Zəhərə dönən döndər biznesinin himayədarları

Ekspertdən SOS!: "Heç kəs sübut edə bilməz ki, o asılan kağız o bişən döndərə aiddir, ya yox..."

cəmiyyətin belasına çevrilib: "Azərbaycanda 15 mindən çox döndərxana var. İllərdən biz bu məsələni təqib edirik. Mən AQTA-da iki il şura üzvü kimi dəfələrlə bu məsələni qaldırdım ki, biz döndərxanalarda monitorinqlər apararaq, müəyyən işlər görək. Lakin zəhmət olmasa, hamımız dəstək verək, nümunəvi döndərxanalar yaradaq, təbliğ edək ki, ora doğru yönəlsinlər. Ölkədə quş gripi tüğyan etdiyi zaman quş döndərinin satışı qadağan olundu. Hələ də o qadağa götürülməyib. Lakin biz görürük ki, hər yerdə toyuq döndərləri satılır. Ona görə toyuq döndərləri qadağan olunub ki, ümumiyyətlə, toyuq əti çox tez çirklənən məhsuldur və buradan çox ciddi zəhərlənmələr baş verə bilər. Lakin illər öncə Azərbaycanda yalnız iki müəssisəyə icazə verildi ki, həm toyuq, həm də mal ətinədən döndər hazırlasın, lazımı səviyyədə standartlara cavab versin və döndərxanalara xüsusi rejimdə çatdırılsın. Bu müəssisələrdə çox bahalı dondurucular var. Döndərlər 40 dərəcə dondurulur, orada olan heyvan xəstəlikləri və digər təhlükəli bakteriyalar hamısı məhv olur, ondan sonra xüsusi qablaşdırılmış şəkildə "soyuq zəncir"lə avtomobillərə çatdırılır. Lakin bizim araşdırmamız göstərir ki, heç 0.5 faiz döndərxanalar oradan döndər almır. Yaxud bir dəfə alırlar, onun kağızını divardan asırırlar, guya ki onlar daim oradan döndər alır. Heç kəs sübut edə bilməz ki, o asılan kağız o bişən döndərə aiddir, ya yox. Təsədüfi deyil ki, ölkənin hər yerində mürdar ətləri, ölmüş, xəstə heyvan ətlərini, at-eşşək ətinin şəhərə

daşınması da vaxtaşırı təqib olunur. Bu sahədə ən uğurlu işi DİN Baş Mütəşəkkil Cına-yetlərə Qarşı Mübarizə İdarəsi görür. Onlar ekspertizalar, həbslər həyata keçirir. Lakin təəssüflər olsun ki, bu iş sona yetmir. Çünki tələb var. Fikrimcə, bu tələb döndərxanalarda yaranır".

Ekspert əlavə edir ki, döndərxanalar bu cür təhlükəli ətlərin reallaşdırma mənbəyidir. Döndərlər bişirilən zaman çözü qızanır, içərisinə isə yeni istilik keçir: "Ona istilik keçdikcə ətdə olan plazma, yeni su ilə qanın qarışığı tökülür siniyə, döndərçi qızardılmış əti o plazmada qanşdırır, heyvanın nə qədər xəstəliyi varsa, antibiotiklər, dərmanlar varsa hamısı tökülür o siniyə, qarışdırılıb istehlakçıya verilir. Burada kiçik yaşlı uşaqların həyatı təhlükədə qalır. Döndərxanalar əslində insanların tədricən zəhərlənmə mənbələridir. Bir çox ölkələrdə döndərlər istehsal olunur. Mərkəzi Avropa ölkələrində, İsveçdə döndər yeməyən. Burada kiçik döndər oturmaq yeməkdir, yeməyin bütün inqredientlərini görürsən. Lakin bizdə döndərxanalar elə bir şəraitdə bişirilir ki, istehlakçılar o tərəfdə nə baş verdiyini görə bilmir. Döndərxanalar üçün standartlar mövcuddur. İllər öncə Standartlaşdırma, Metrologiya və Patent üzrə Dövlət Komitəsi bununla bağlı standart hazırlayıb. Onlara qarşı gigiyenik və digər tələblər qoyulub. Lakin görək bu gigiyenik tələblərə əməl olunurmu? Döndərxanalarda işləyənlər heqiqi tibbi müayinədən keçirilmir? Soyuq bir mühit varmı? Ətlərin mənbəyi məsələsi daim şübhə altındadır. Necə olur ki, ayrı-ayrı döndər 1 manat 50 qəpiyə olsun?! İstehlak-

çılar döndər alan zaman mütləq ətin mənbə sənədlərini tələb etmə hüququna malikdirlər. Satıcıdan onun tibbi müayinədən keçib-keçməməsini soruşmaq, baxmaq hüququna malikdirlər. Hazırda kütləvi zəhərlənmələr baş verib. Zəhərlənmiş insanlara kompensasiyaların verilməsi də gündəmdə olmalıdır".

Qida Təhlükəsizliyi Agentliyindən "Yeni Müsavat"a bildirilib ki, qida təhlükəsizliyinin təmin olunması və istehlakçı hüquqlarının müdafiəsi sahəsində tədbirlər davam etdirilir: "2023-cü ilin 9 ayı ərzində 12 çiy döndər istehsalı və 90 döndər hazırlanan ictimai işə müəssisəsində yoxlama aparılıb. Yoxlamalar zamanı 11 çiy döndər istehsalı və 82 döndər hazırlanan ictimai işə müəssisəsində nöqsan aşkarlanıb. Çiy döndər istehsalı müəssisələrindən 3-ü ilə bağlı istehsalın və məhsul satışının qadağan edilməsi, 3-ü ilə əlaqədar satışın dayandırılması barədə məhdudlaşdırıcı qərar verilib. Həmçinin həmin müəssisələrin 11 vəzifəli şəxsi barəsində inzibati tənbeh tədbiri görüldü. Döndər hazırlanan ictimai işə müəssisəsindən isə 3-ü ilə bağlı işlərin görülməsi, xidmətlərin göstərilməsinin dayandırılması, 27-si ilə əlaqədar məhsul satışının dayandırılması və qadağan olunması, 26-si ilə bağlı iş personalının işdən kənarlaşdırılması barədə məhdudlaşdırıcı qərar verilib. Həmçinin həmin müəssisələrin 82 vəzifəli şəxsi barəsində inzibati tənbeh tədbiri görüldü. 8 müəssisədə uyğunsuzluq aşkar olunmadığı üçün yoxlamanın nəticəsi qənaətbəxş hesab edilib".

✎ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Metroda gediş haqqı 70 qəpik olacaq?

Hazırda bu səlahiyyət Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindədir

"Bakı Metropoliteni" QSC metroda gediş haqqının 70 qəpik olacağı barədə yayılan məlumatlara münasibət bildirib.

Qurumun mətbuat xidmətinin rəhbəri Bəxtiyar Məmmədov İqtisadiyyat.az-a açıqlamasında bildirib ki, Bakı Metropoliteni QSC-nin qiymət artırmaq kimi səlahiyyəti yoxdur.

Bununla əvvəllər Tarif Şurasının məşğul olduğunu xatırladan qurum rəsmisi deyib ki, hazırda bu səlahiyyət Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyindədir. O, buna görə də qeyd olunan məsələ ilə bağlı nazirliyin məşğul olduğunu vurğulayıb.

B.Məmmədov həmçinin son illər sənişindəşımada maya dəyərinin fərqlərindən də danışib:

"2018-ci ilin hesabatına əsasən, bir sənişinin maya dəyəri 51 qəpik idi, 2019-cu ildə 50 qəpiyə salınımışdı. Çünki sənişin sayı artmışdı. Digər tərəfdən isə metropolitenə yeni texnikaların tətbiqi və aparılan optimallaşdırma tədbirləri sənişindəşımaya bu və ya digər formada təsir etmişdi. Əfsuslar olsun ki, pandemiya və məhdudiyyətlər 2020-2021-ci illərdə sənişindəşımaya mənfi təsir göstərdi. Nəticədə metronun gəlirləri aşağı düşdü və sənişindəşımının maya dəyərinə təsirsiz ötürülmədi. Müsbət tendensiya 2022-ci ildən başladı. Ümumilikdə, bu il fərqi aradan qaldırılması üçün metropolitenə subsidiyalar ayrılıb, o cümlədən dövlətin müvafiq yardımları var".

B.Məmmədov eyni zamanda bildirib ki, metropolitenin əsas gəlir mənbəyi məhz sənişindəşımadır:

"Stansiyalarda yerləşdirilən ödəniş terminalları, bankomatlar, reklamlardan da gəlirlər əldə olunur. Lakin bu gəlirlər elə də böyük məbləğdə deyil. Ona görə də sənişinin sayı metropolitenin gəlirlərinə birbaşa təsir göstərir".

Qeyd edək ki, "Bakı Metropoliteni" QSC-nin sədr müavini Hidayət Məmmədov müsahibəsi zamanı bir sənişinin daşınmasının 2022-ci ildə 68 qəpiyə başa gəldiyini söyləyib. Bundan sonra cəmiyyətdə və sosial şəbəkələrdə metroda gediş haqqının 70 qəpiyə qədər artacağı ilə bağlı iddialar səsləndirilib.

Azərbaycan Mərkəzi Bankının faizlərin azaldılması qərarı əksər müşahidəçilər üçün gözlənilməz oldu: gözləntilər faizlərin dəyişməz saxlanması yönündə idi. Xatırladaq ki, AMB İdarə Heyətinin noyabrın 1-də keçirilən iclasında uçot dərəcəsinin 9 faizdən 8.5 faizə, faiz dəhlizinin aşağı həddinin 7.5 faizdən 7 faizə, faiz dəhlizinin yuxarı həddinin isə 10 faizdən 9.5 faizə endirilməsinə dair qərar qəbul edilib.

AMB-nin iclasından əvvəl bir sıra xarici analitik mərkəzlər gözlənilən qərarla bağlı proqnozlar vermişdilər. Məsələn, "Fitch Group" a aid olan "Fitch Solutions" (FS) 2023-cü ildə faiz dərəcəsinə 9,25 faiz səviyyəsinə qədər artıracağını proqnozlaşdırmışdı.

Niderlandın beynəlxalq bank və maliyyə xidmətləri korporasiyası ING (Internationale Nederlanden Groep) isə AMB-nin 2023-cü ilin sonuna kimi uçot faiz dərəcəsinə 9 faizdən 8.5 faizədək (əvvəlki proqnozla eynidir) azaldacağını proqnozlaşdırmışdı. ING hesab edir ki, AMB pul siyasətini 2024-2025-ci illərdə daha da yumşaldacaq. Korporasiyanın proqnozuna görə, 2024-cü ildə Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə 8.0 faizə, 2025-ci ildə isə 7.0 faizədək azaldacaq. Qeyd edək ki, ING-nin 2024-2025-ci illər üzrə müəyyən etdiyi proqnoz əvvəlki proqnozdan 0,25 faiz azdır. Belə ki, korporasiya ötən ay bu rəqəmləri müvafiq olaraq 8,25 faiz və 7,25 faiz olaraq müəyyən etmişdi.

Qeyd edək ki, Azərbaycan faiz dərəcəsinin endirildiyi çox az ölkələrdən biridir. Baxmayaraq ki, əksər global iqtisadi mərkəzlərdə inflyasiyanın azalması prosesi gedir, mərkəz bankları ən azı 2024-cü ilin birinci rübünədək faiz dərəcələrini azaltmağı planlaşdırmırlar. Oktyabr ayında Avropa Mərkəzi Bankı baza faiz dərəcəsinə 4.5 faiz, depozitlər üzrə faiz dərəcəsinə 4 faiz, marginal kreditləşmə üzrə faiz dərəcəsinə isə 4,75 faiz həddində saxlayıb. Bu hədd AMB-nin sentyabrda keçirilən iclasında qəbul edilib. Avropa Bankı birlik ərazisində inflyasiyanın azalmağa davam etdiyini, iqtisadiyyatlarda həyəcanlanma olmadığını nəzərə alaraq faiz dərəcələrini dəyişməz saxladığını, lakin enerji daşıyıcıları bazarındakı qiymət fonunun iqtisadiyyata təsirinin diqqətlə izləndiyini və lazım gələrsə, ilin sonunadək faizlərin yenidən artırılmasının mümkün olduğunu elan etmişdi.

Mərkəzi Bankdan sürpriz qərar: gözlənilənin əksinə olaraq...

Ekspertlərə görə, tənzimləyici maliyyə bazarlarının inkişafı siyasətini dərinləşdirməlidir

Noyabrın 1-də ABŞ Federal Ehtiyatlar Sistemini (FED) iclasında uçot dərəcəsinin mövcud 5,25-5,5 faiz səviyyəsində saxlanması barədə qərar qəbul edilib. Bu barədə tənzimləyici açıqlama yayıb. Qeyd edək ki, əksər analitik mərkəzlər bu qərarı proqnozlaşdırmışdılar. Belə ki, sentyabrda ABŞ-da inflyasiya 3,7 faiz olmaqla aylıq artım baş verməyib. Eyni zamanda ölkədə işsizlik səviyyəsi də avqustdakı həddə - 3,8 faiz olaraq dəyişməz qalıb. İqtisadiyyatda müşahidə olunan digər müsbət dinamika FED-in uçot dərəcəsinə artırmayacağına dair gözləntiləri 90 faizin üstünə qaldırmışdı.

Azərbaycanın ikinci ən böyük ticarət tərəfdaşı olan Rusiyada Mərkəzi Bank oktyabrın 27-də uçot dərəcəsinə 13 faizdən 15 faizə qaldırıb. İkinci böyük ticarət tərəfdaşımız olan qardaş Türkiyənin Mərkəzi Bankı oktyabrın 26-də uçot dərəcəsinə 30 faizdən 35 faizədək qaldırıb. Başqa bir yaxın qonşumuzda - Gürcüstanda da baş tənzimləyici oktyabrın 23-də faiz dərəcələrinin dəyişməz qalması barədə qərar qəbul edib.

Göründüyü kimi, həm başlıca iqtisadi mərkəzlərdə, həm də ölkəmizlə yaxın ticarət tərəfdaşı və qonşu olan ölkələrdə hələlik faiz dərəcələrinin endirilməsi prosesi başlanmayıb. Azərbaycanda tənzimləyici hansı amillərdən çıxış edərək faiz dərəcələrini endirib? Mərkəzi Bank bu qərarını inflyasiyaya təsir edən

xarici və daxili amillərin dəyişməsi, eləcə də valyuta bazarında təklifin tələbi əhəmiyyətli üstələməsinə nəzərə alaraq verdiyini bildirir. Qurum bildirir ki, faiz dərəcəsi ilə bağlı sentyabr qərarından sonra illik inflyasiyanın dinamikası xarici amillərin və həyata keçirilən antiinflyasiya siyasətinin təsirləri ilə azalıb: "Dünya əmtəə, xüsusilə də ərzaq qiymətlərinin davamlı azalması, beynəlxalq daşıma xərclərinin pandemiya əvvəlki səviyyəyə yaxınlaşması, ticarət tərəfdaşlarında həyata keçirilən sərt pul siyasəti və nominal effektiv məzənnənin bahalaşması inflyasiya idxalına azaldıcı təsir göstərmişdir".

Mərkəzi Bankın rəhbəri Taleh Kazimov bildirir ki, banklararası bazar yaradılmasına 1 il ərzində nail olublar: "Bu, çox böyük nailiyyətdir. Bunun nəticəsi olaraq pul bazarı artıb. Bank olmayan təşkilatların arasında əməliyyatlar pul bazarı nöqtəyindən kəskin artıb. Bu bizim üçün böyük fürsət idi ki, sistemli şəkildə izafi pul kütləsini sterilizasiya edək. Biz 4 milyardadək pul sterilizasiya etdik. Bizim məqsədimiz izafi tələbi məhdudlaşdırmaq idi. Real sektorun maliyyələşdirilməsi nöqtəyindən gəldikdə, maya dəyəri nöqtəyindən təmərküzləşmə mövcuddur. Biz təmərküzləşmə ilə mübarizə aparırıq. Ümidvaram ki, növbəti addımlarımızı görəndə başa düşəcəksiniz ki, bu bizim üçün prioritet sahədir. Bizim bu gün

banklararası bazarda 2 milyard yaxın sərbəst vəsait var. Bütçə xərclərinin artırılması ilə bank kreditləşməsi azalır və ya əksinə. Bunu illər üzrə bölsək görürük. Ona görə də uçot dərəcəsinə azaldıq".

İqtisadçı-alim, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov qeyd edir ki, 2020-ci ilin dekabr ayından bəri ilk dəfə Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinə azaldı: "Uçot dərəcəsinin azaldılması əks prosesə start verilməsi anlamına gəlir. Ötən illə müqayisədə inflyasiyanın nisbətən səngiməsi və hədəflərin yeniləşməsi, eyni zamanda valyuta bazarındakı dəyişikliklər Mərkəzi Banka uçot stavkasını azaltmağa imkan verib. Bu o deməkdir ki, Mərkəzi Bank bir qədərli və aşağı inflyasiyanın əldə edilməsini hədəfləyindən dərəcəyə dəyişiklik edib. Eyni zamanda Azərbaycan xarici ticarət balansında da müsbət saldo qorunub saxlanılıb ki, bu da Mərkəzi Bank üçün alternativ əlavə rıçaqlar deməkdir".

AMB qərarının ölkədəki kredit faizlərinə təsirlərinə gəldikdə isə millət vəkili hesab edir ki, bu sahədə sistemli tədbirlərin davam etdirilməsi vacibdir: "Doğrudur, bir rəqəmli inflyasiyanın əldə ediləcəyi və real sektor tələbinin stabilləşəcəyi halda kredit faizlərində azalma mümkün ola bilər. Bununla yanaşı, hələlik banklar resursları Mərkəzi Bankın mərkəzləşdirilmiş

kreditlərindən deyil, digər istiqamətlərdən cəlb edirlər. Bu baxımdan da uçot dərəcəsinin azaldılması kredit dərəcələrinə daha çox psixoloji təsir edir.

Eyni zamanda güman olunur ki, bu addım depozit faizlərinə təsir göstərəcək. Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinin azalması fonunda kommersiya banklarının depozit faizlərinin azalması müşahidə oluna bilər. Həm manat, həm də xarici valyutada cəlb edilən depozitlərin depozit faizlərinin aşağı düşməsi müşahidə olunur ki, bu proses xüsusən 2021-ci ildən sonra daha da sürətlənib. Bütün bunlarla yanaşı, uçot dərəcəsinin azaldılmasının manatla yığımlara da təsir göstərəcəyi istisna deyil".

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənovun fikrincə, Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinə azaltmaq qərarına müxtəlif faktorlar təsir göstərmişdir: "Bunlardan birincisi inflyasiya təzyiqinin azalmasıdır. Xüsusilə də yay aylarında bu təzyiq əhəmiyyətli şəkildə zəiflədi, istehlak qiymətləri indeksində azalma qeydə alındı. Hökumətin icra proqnozu 9,5 faizdir, bu o deməkdir ki, hökumət optimistdir, ilin qalan hissəsində ciddi qiymət artımları gözlənilir. Bildiyiniz kimi, hələlik Mərkəzi Bankın faiz qərarları dövrüydə pul kütləsinin artıb-azalmasına təsir göstərmir, çünki real faizləri dəyişmir. Buna görə də Mərkəzi Bank rahat manevr edə bilər. Digər bir təsiredici faktor banklararası bazarda faizlərin artması səbəbilə dövrüyenin azalmasıdır ki, fikrimcə, bunun da qərar qəbulunda rolu var. Çünki izafi likvidlik var və onun idarə olunması üçün banklararası bazanın daha çevik işləməsi lazımdır. Faizlər yuxarı olduqda bu bazarda maraqlar azalır".

Ekspertə görə, Mərkəzi Bank bazara daha nikbin mesajlar ötürməyə çalışır: "İqtisadiyyata kapital qoyuluşlarının artırılması üçün daha əlverişli mühitin yaradılması Mərkəzi Bankın orta və uzunmüddətli hədəfləri sırasında. Yeni iqtisadi rifah qəbul edilən qərarların

mənfi təsirlərinin aradan qaldırılması da Mərkəzi Bankın vəzifələri sırasında. Hesab edirəm ki, indiki halda tənzimləyicinin qəbul etdiyi qərar adekvat qərardır. Ümid edirəm ki, Mərkəzi Bank uçot dərəcəsinin aktiv alət kimi istifadə edilməsi üçün maliyyə bazarlarında əlverişli mühitin yaranması və maliyyə bazarlarının inkişafı siyasətini dərinləşdirməkdə davam edəcək".

Mərkəzi Bank öz növbəsində bəyan edib ki, antiinflyasiya xarakterli pul siyasətini və inflyasiyaya təsir imkanlarını artırmaq istiqamətində tədbirlərini davam etdirir: "Pul siyasəti alətləri bank sisteminin likvidlik mövqeyi və risklər balansına nəzərə alınmaqla tətbiq edilir. Avqust ayından məcburi ehtiyatların yeni qaydalarına uyğun saxlanması, daımi imkan alətinə tətbiq olunan günlük limitin ləğv olunması və müxtəlif müddətli notlarla müntəzəm hərəqlərin keçirilməsi bank sisteminin izafi likvidliyini minimuma endirib. Ümumilikdə, Mərkəzi Bankın sterilizasiya portfelinin həcmi (manatla məcburi ehtiyatlar və sterilizasiya yönü daimi imkan aləti daxil olmaqla) yeni pul siyasəti çərçivəsi işə düşəndən bəri (2022-ci il sentyabrın əvvəli) 3.9 milyard manat artaraq 6.4 milyard manata çatıb".

Tənzimləyiciyə görə, inflyasiyaya təsir edə biləcək başlıca daxili risk məcmu tələbin izafi genişlənməsidir: "Cari ilin qalan dövründə valyuta təklifi tələbi üstələdiyi halda Mərkəzi Bankın valyuta bazarına alış-yönü müdaxiləsi daha da artı bilər. Bu isə pul təklifinin izafi rəqəmlə (20 faizdən artıq) artımına səbəb ola bilər. Pul bazasının artımı isə növbəti illər üzrə inflyasiyaya artırı təsir edə bilər. Mərkəzi Bankın müdaxiləsi və pul siyasətinin yumşaldılması qərarı mövcud sabit məzənnə rejimi çərçivəsində manatın möhkəmlənməsinin qarşısını almağa xidmət edəcək".

□ Dünya SAKİT, "Yeni Məsəvi"

“Ermənistanın indiki hakimiyyəti ilə Azərbaycan hökuməti əslində bir məsələdə həmfikirdir - Rusiyanı regionda sıxışdırmaqda”. Bunu “Danışır Moskva” radiostansiyasına müsahibəsinə Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri, Avrasiya inteqrasiyası və həmvətənlərlə əlaqələr komitəsi sədrinin birinci müavini Konstantin Zatulın deyib.

“Ermənistanın indiki hakimiyyəti ilə Azərbaycan hökuməti əslində bir məsələdə həmfikirdir - Qarabağa bağlı bütün hadisələr, Qarabağ müharibəsi və s. nəticəsində Rusiyanı regiondan sıxışdırıb

Bakı-Moskva münasibətlərini pozmaq üçün düyməyə basılıb

İki ölkə arasında bütün sahələrdə münasibətlərin yüksək səviyyədə olması, ölkə liderlərinin bir-birinə qarşılıqlı inamı həm Rusiya, həm də Qərbdəki bəzi dairələri narahat edir

çıxarırlar”, - deyərək Zatulın iddia edib.

Sədr müavininin fikrinə, Rusiyanın günahı odur ki, o, yavaş-yavaş əvvəldən bəlli olana gəlir: “2018-ci ildə hakimiyyətə gələn Paşinyan Qarabağı təslim etməyə, Rusiya ilə yollarını ayırmağa gəlirdi. Uzun müddət Rusiyada belə bir təəssürat var idi ki, o, özünəməxsus şəkildə Ermənistanın vətənpərvəridir və hansısa məqsədlərə çatmağa çalışır, müttəfiqə hörmətlə yanaşılmalıdır və s. Müttəfiqə hörmətlə yanaşmaq lazımdır, lakin bu gün bu müttəfiqin kürsüsündə oturan kəs əslində sizin müttəfiqiniz deyil”.

Zatulın Ermənistanın anti-Rusiya addımları haqda danışsa da, Azərbaycanın Moskvanı “necə sıxışdırdığı” haqda heç bir fakt sadalamaıyıb. Bəzi bilgilil mənbələrin sözlərinə görə, Azərbaycanla Rusiya arasında bütün sahələrdə münasibətlərin yüksək səviyyədə olması, ölkə liderlərinin bir-birinə qarşılıqlı inamı olması Moskvadakı bəzi dairələri narahat edir. Zatulın onlardan yalnız biridir və aydındır ki, kimlərinse sifarişilə hərəkət edirlər. O da istisna deyil ki, iki ölkə arasında inamsızlıq yaratmaq istəyənlər Qərbə bağlı erməni lobbiləri və onların Rusiyada Zatulın kimi “yemlədiyi” adamlardır.

Zatulın kimi adamlar münasibətləri pozmağı bacara bilərləmi?

Politoloq Anar Əliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Rusiya Dövlət Dumasının komitə sədri Zatulın qatı ermənipərəst siyasətçi olaraq ənənəsini davam etdirir. Zatulın çıxışı zamanı Er-

mənistanın mövcud hakimiyyətinin reallıqlara, bölgəmizin və bölgəmizlə qonşu olan dövlətlərin maraqlarına ziddiyyət təşkil eləyən davranışlarına Azərbaycanı da şərək etməyə çalışıb: “Bu, Konstantin Zatulının Azərbaycan əleyhinə ilk və sonuncu çıxışı deyil. Davamlı olaraq əsassız şəkildə Azərbaycanı ittiham eləyən, Azərbaycana qarşı heç bir faktı sükməyən fikirlər səsləndirən Zatulın əslində bununla kifayət qədər yüksək səviyyədə olan Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinə, dolayısı ilə Rusiyanın da maraqlarına zərbə vurmağa çalışır. Xüsusilə son illər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş, uzaqgörən siyasəti nəticəsində bir sıra dövlətlərlə, eləcə də şimal qonşumuz Rusiya ilə münasibətlərimiz yüksələn xətlə inkişaf etməkdədir. 2022-ci il fevralın 22-də imzalanan birgə qarşılıqlı fəaliyyətə dair razılaşma əslində Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri strateji müttəfiqlik münasibətləri səviyyəsinə qaldırıb. Həmin razılaşmanın tələblərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində Azərbaycan və Rusiyanın birgə iradə ortaya qoyması, xüsusilə də İlham Əliyev və Vladimir Putin səviyyəsində bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə davamlı sadiqliyin nümayiş olunması Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətləri gərginləşdirməyə çalışan həm Rusiya daxilində, həm də kənarda olan bir sıra qüvvələri çox ciddi narahat edir. Rusiyanın bölgədə nüfuzuna ciddi zərbə vurmağa, bölgə xalqlarında anti-Rusiya mövqeyinin forma-

laşmasına xidmət eləyən ünsürlərdən biri olan Zatulın kimi özlərini bazara satılmağa hazır məhsul kimi təqdim etməyə çalışırlar. Belə şəxslər özlərini bazara satılmağa hazır məhsul kimi təqdim etməyə çalışırlar. Belə şəxsləri əldə etmək və onlardan anti-Rusiya maraqlarına xidmət edəcək davranışlar sərgiləmək üçün hazır olan qüvvələr kifayət qədərdir. Güman ki, Zatulın Qərb dövlətlərində yerləşən erməni diaspor təşkilatlarının və Qərb güclərinin satın aldığı alətdir. Rusiyanın müvafiq qurumları Zatulın kimlərinin o cür çıxışlarının Rusiyanın milli təhlükəsizliyinə və milli maraqlarına hansı zərbələr vurduğunu araşdırmalıdır. Əks halda, təbii ki, ciddi müttəfiqlik münasibətləri sərgiləyən dövlətlər arasında münasibətlər zədələnməyə bilər”.

Politoloq Azad Məsiyev isə bildirdi ki, Azərbaycanla Rusiya arasında 2022-ci il fevralında 43 maddədən ibarət müqavilə imzalanıb. Bu sənədə görə Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər inkişaf etməkdədir: “Münasibətlərin inkişafı Qarabağ məsələsinin həlli prosesinə də müsbət təsirini göstərib. Qarabağda separatizmin çökdürülməsi və Azərbaycanın öz ərazisində suverenliyini bərpa etməsi Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətləri daha da yaxşılaşdırır. Belə vəziyyət ortada olduğu bir vaxtda Zatulın kimi şəxslərin o cür iddialarının əsası yoxdur. Azərbaycanın yürütdüyü xətt Rusiyaya qarşı deyil. Bunu Rusiya rəhbərliyi yaxşı bilir. Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlərin xüsusilə son bir ildə da-

ha da istiləşməsi Rusiyadakı ermənilərlə bağlı olan qrupları, siyasətçiləri narahat edir. Onlar bütün gücləri ilə Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin pozulmasına çalışırlar. Qəsdən döviyyəyə əsassız, yalan, qərəzli fikirlər atırlar. Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin korlanmasını həm də ABŞ istəyir. Rusiyanın cənub cinahını bağlamaq üçün Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin korlanması Qərbə lazımdır. Belə çıxır ki, Rusiyadakı adını çəkdiyim qruplar və siyasətçilər həm də Qərbin marağına xidmət edirlər. ABŞ-ın Rusiyada böyük kəşfiyyat şəbəkəsi fəaliyyət göstərir və bu şəbəkə Rusiyanın bir çox dövlət, hökumət qurumlarına, mediasına yol tapıb, insanları ələ alıb özlərinə işlədə bilirlər. Ona görə Rusiya daxilində Qərbin maraqlarına xidmət eləyən insanlar var. Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini pozmağa hesablanmış bəyanatlar səsləndirənlərin bir çoxu məhz həmin insanlardır”.

Ekspert qeyd etdi ki, münasibətlərin korlanması nə Azərbaycanın, nə də Rusiyanın dövlət maraqlarına uyğun deyil. Ona görə də Qərb və Rusiyadaxili məlum qüvvələr nə qədər çalışsa da, dövlətlər buna getməz. ABŞ bölgədə Rusiyanı tamamilə təkləmək istəyir. İrəvan artıq ABŞ-ın bu siyasətinə xidmət edir. Ancaq Azərbaycan bu cür avantüraya gedən dövlət deyil. Biz yaxın qonşuluğumuzda yerləşən nəhəng dövlətlə qarşıdurma yolunu seçmərik. Çünki bu bizim maraqlarımıza ziyan vurur.

□ **Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Tiflis görüşünə Zaxarovadan reaksiya

Moskva Ermənistanla Azərbaycan arasında gərginliyin azalmasına gətirib çıxara biləcək təmasları alqışlayır.

Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova brifinqdə Tiflisdəki Paşinyan-Qaribaşvili-Əsədov görüşünü şərh edərkən bildirib.

Xatırladaq ki, oktyabrın 26-da Tiflisdə üç ölkənin baş nazirlərinin üçtərəfli görüşü keçirilib. Nikol Paşinyan, İrakli Qaribaşvili və Əli Əsədov arasında danışıqlar bir neçə saat davam edib.

Moskvanın mövqeyini ifadə edən Zaxarova vurğulayıb ki, 2020-2022-ci illərdə qəbul edilmiş üçtərəfli sazişlər Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması üçün yol xəritəsi olaraq qalır.

“Bura ölkələr arasında sülh müqaviləsinin imzalanması, Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin açılması, sərhədlərin demarkasiyası, vətəndaş cəmiyyəti səviyyəsində dialoq və s. daxildir”, - Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü bildirib. Onun sözlərinə görə, Moskva Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin görüşünü təşkil etməyə hazırdır.

Mariya Zaxarova Ermənistanın Ukrayna ilə bağlı konfransda iştirakına da münasibət bildirib. O, Ermənistanın konfransda iştirakının anti-Rusiya mövqeyi kimi qiymətləndirib. “Bir müddət əvvəl Ermənistan baş nazirinin həyat yoldaşı Anna Akopyan Kiyevə səfər edib, Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan Dublində Ukrayna Ali Radasının spikeri Ruslan Stefançukla görüşüb, Nikol Paşinyan Qranadada şəxsən Ukrayna prezidentini Vladimir Zelenski ilə görüşüb. İrəvanda bilməlidirlər ki, söhbət aqressiv şəkildə ölkəmizə qarşı çıxanlarla nümayişkarənə dialoqdan gedir və bunun başqa adı yoxdur”, - Zaxarova deyib.

O, Ermənistanın Rusiya ilə müttəfiqlik münasibətlərini qəsdən pozmasının təəssüf hissi doğurduğunu vurğulayıb.

Makron Mirziyoyevlə görüşdə ona nə vəd edib?

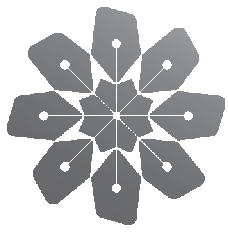
Fransa prezidenti Emmanuel Makron Özbəkistanın Avropa İttifaqı ilə genişləndirilmiş tərəfdaşlıq sazişinin imzalanması və Ümumdünya Ticarət Təşkilatına (ÜTT) qoşulması istiqamətində sözlərini dəstəkləməyə hazır olduğunu bildirib.

Modern.az xəbər verir ki, Makron bu barədə Səmərqənddə Özbəkistan prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə görüşdə bildirib.

Özbəkistan prezidentinin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, Makron və Mirziyoyev danışıqlar zamanı Avropa İttifaqı ölkələri tərəfindən inkişaf etdirilən yaşıl enerji, xammalın hasilatı və emalı sahələrində yeni layihələrin təşviqi üzrə tədbirləri də müzakirə ediblər. Kənd təsərrüfatı, su təchizatı, logistika və turizm gündəlikdə olub.

“Siyasi dialoqun davam etdirilməsinin, təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsinin, yaranan çağırış və təhdidlərə effektiv mübarizənin vacibliyi vurğulanıb”, - mətbuat xidməti əlavə edib.

Emmanuel Makron ilk dəfə Özbəkistana səfər edib. Bir gün əvvəl, noyabrın 2-də Fransa prezidenti Qazaxıstana gəlib və orada ölkə prezidenti Kasım-Jomart Tokayevlə danışıqlar aparıb. Səfər nəticəsində tərəflər altı saziş, o cümlədən strateji mineral xammal, o cümlədən uran üzrə əməkdaşlıq haqqında bəyannamə imzalayıblar.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Azərbaycan Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin reintegrasiyası ilə bağlı planını artıq açıqlayıb. Bu planla ermənilərə bir sıra üstünlüklər verilib ki, onların arasında erməni sakinlərin öz mədəniyyətini, etnik-mədəni xüsusiyyətlərini qorumaq və inkişaf etdirmək hüququnun təmin edilməsi məsələsi diqqət cəhəkdir. Eləcə də dini etiqad azadlığı, mədəni və dini abidələrin mühafizəsinin təmin olunması və erməni dilinin istifadəsinə imkan yaradılması da burada xüsusi olaraq qeyd edilir. Görünən odur ki, ermənilərin Qarabağda yaşaması üçün hər hansı əngəl yoxdur. Bununla belə, ermənilər əvvəlki xislətlərindən əl çəkmir, “Telegram” kanallarında dezinformasiyalar yaymaqla məşğuldurlar. Guya Azərbaycanda digər etnik azlıqlara qarşı münasibətin pəssizdir, onlara qarşı ayrı-seçkilik var, bu səbəbdən geri dönmək istəmədiklərini bildirirlər.

**Bu yalan, iftiralərin
arxasında bəs nə durur?**

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı hesab edir ki, Ermənistan hakimiyyəti Qarabağdan qayıdan ermənilərə “qaçqın statusu”nu verməkdə iki məqsədi var: siyasi hədəfi “qaçqınların qayıdışını” daim Bakıya qarşı təzyiq aləti kimi saxlamaq, o cümlədən, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan azərbaycanlıların geri qayıdışı məsələsində “ermənilərin Qarabağa qayıdışını” irəli sürməkdir. Eləcə də iqtisadi hədəfi Qərbdən “erməni qaçqınlara yardım” adı ilə milyonlarla avro yardım almaqdır: “Düzdür, ermənilərin “qaçqın statusu” beynəlxalq hüquqda təsbitini tapmır. Qaçqın “irqi, dini, milli mənsəbiyyəti, mənşə-

yinə görə təqib olunacağından qorxduğu üçün ölkəsinə qayıda bilməyən, yaxud qayıtmaq istəməyən şəxsə” deyilir. Bu hüquqa görə Qarabağdan Ermənistanə köçən, daha doğrusu, qayıdan ermənilər “qaçqın statusu” daşıya bilməz. Ermənilər öz ölkəsini, yeni Azərbaycanı tərk etməyib, əksinə, məskunlaşdıqları başqa ölkənin ərazisindən öz ölkələrinə qayıdıblar. Qarabağdan gedən ermənilərin “qaçqın statusu”nda qəbul edilməsi üçün “öz ölkələrini” tərk etmələri lazımdır ki, onların “ölkə” dediyi ərazi beynəlxalq hüquqa əsasən Azərbaycan ərazisidir və bu ərazidə “ölkə” adlandırıldıqları qondarma separatçı rejim beynəlxalq hüquqda tanınmırdı. Qarabağdakı ermənilərin mənsəb

olduğu hüquqi pasport - separatçıların onlara verdiyi qondarma pasport kağız parçasından başqa bir şey deyildi - Ermənistanə məxsus olub: bu fakt ermənilərin “öz ölkələrini” tərk etmədiyini, sadəcə, vətəndaşı olduqları ölkəyə qayıtdıqlarını sübut edir”.

Azərbaycanın İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyeva da deyib ki, sosial şəbəkələrdə və rəqəmsal mediada Ermənistan

tərəfindən azərbaycanlılara qarşı nifrət nitqi daha da artmaqdadır. Onun sözlərinə görə, Ermənistanda cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri, eləcə də, dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan erməni əsilli şəxslər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı nifrət nitqi kəskin şəkildə ifadə edilməkdədir.

Millət vəkili Ceyhun Məmmədov da öz sosial media hesabında qeyd edib ki, istənilən erməni saytını açsaq,

sosial şəbəkələrin erməni seqmentinə baxsaq, dövlətimizə, xalqımıza qarşı nifrəti aydın şəkildə görmək mümkündür: “Ermənistan öz siyasətini, yanaşmasını mütləq dəyişməlidir. Çünki bəzi qüvvələrin, radikal dairələrin nifrəti təbliğ etməsi Azərbaycan-Ermənistan arasında aparılan sülh danışıqlarına zərbə vurur”.

O ki qaldı Azərbaycanda etnik azlıqlara, başqa dindən olanlarla münasibətə, bu, Azərbaycanda illərdir ki, prioritet məsələ sayılır. Mövcud qanunlarımızla görə, respublikamızda hər bir kəs dinə münasibətini müəyyənləşdirməkdə, istədiyi dinə etiqad etməkdə sərbəstdir. Eyni zamanda 49 dini etiqadın, dini ibadətlərin zor işlətməklə və ya insanlar arasında nifaq salmaqla təbliğ edilməsi qanunla qadağandır. Qanunda dini təhlükəsizliyin təmin edilməsi baxımından cənəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər tərəfindən dini təbliğatın qadağan edilməsi təsbit olunub. Qanunda həmçinin göstərilir ki, ölkə vətəndaşları-

nın dinə münasibətlərindən asılı olmayaraq siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni həyatın bütün sahələrində bütün vətəndaşlar qanun qarşısında bərabərdir.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı da rəsmi mətbuatda dərc olunan məqaləsində bildirib ki, bu gün Azərbaycan fərqli dinlərin nümayəndələri arasında qarşılıqlı anlaşmanın, qaradışlıq və həmrəylik hisslərinin bərqərar olmasına mühüm töhfəsini verməklə dünyaya dövlətləri üçün nümunə olub: “Ölkəmizin dünyaya təqdim etdiyi tolerantlıq və birgə yaşayış modeli münasibətlərin və toqquşmaların aradan qaldırılmasına xidmət edən əsas meyarlardan biridir. Dinlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqun təşviqi istiqamətində ölkəmiz səylərini ardıcıl şəkildə davam etdirir. Azərbaycanda mədəniyyətlərarası dialoq, multikulturalizm, həmçinin dini konfessiyalar arasında qarşılıqlı etimad daha da möhkəmlənib”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Küçələrdə “ölüm gəzən” süpürgəçilər...

Ekspert: “Texnologiyanın inkişaf etdiyi dövrdə əsas prospekt və küçələri süpürgəçilərin təmizləməsinə son qoyulmalıdır”

Bakıda “Aeroport yolu” kimi tanınan şosesdə avtomobil yənə küçəni təmizləyən kommunal təsərrüfat işçisini vurub. Təmizlik işçisi hadisə yerində keçinib.

Hələ 2018-ci ildə Bakıda küçələrin təmizlənməsi ilə xüsusi texnikanın məşğul olacağı açıqlanmışdı. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətindən bildirilmişdi ki, paytaxt küçələrini təmizləmək üçün Almaniyaya istehsalı 10-a yaxın texnika gətirilib. Ölkə başçısının tapşırıqlarına əsasən, əsas magistral yollarda, prospektlərdə zibilin yığıldırılmasının avtomatlaşdırılacağı düşünülmüdü. Amma Bakı küçələrində belə texnikalara ya nadir hallarda rast gəlinir, ya da onlar, ümumiyyətlə, gözə dəymir.

Elə adının açıqlanmasını istəməyən bir kommunal təsərrüfat işçisi də “Azadlıq Rədiosu”na işlərinin ağır və təhlükəli olmasından danışdı: “Yayda şəhər 4-5, qışda isə 5-6 arası işə başlayıram. Müdiriyyət bizdən belə tələb edir. Kim öz xoşu ilə yuxunən şirin vaxtında küçəni süpürməyə çıxar? Qışda isə hava soyuq, küçələr də qaranlıq. Ara məhəllələri süpürənlərin maşın sandan hələ bəxti gətirir, amma prospektlərdə işləyənlərin işi çətinidir. Bilmirsən, küçə süpür-

rəsən, yoxsa yola baxa-baxa sürətlə gələn maşından özünü gözələsən”.

Nəqliyyat eksperti Elməddin Muradlı “Yeni Məsələ”-ə deyib ki, texnologiyanın inkişaf etdiyi dövrdə əsas prospekt və küçələrin süpürgəçilər tərəfindən təmizlənməsinə son qoyulmalıdır: “Təhlükəli yol ərazilərində xüsusi texnikalardan istifadə etmək faydalı olar. MİS müdirləri, işçilərlə ünsiyyətdə aydın olurlar ki, vaxtaşırı təhlükəsizliklə bağlı xəbərdarlıq edilir. İşçilərin əksəriyyəti yaşlı qadınlardır. Onların işə çəvəkliyi yox-

dur. Yolu ləng keçirlər, diqqətsizlik edirlər. Hətta araşdırma aparılsa, bəlkə də yaşlı insanlar işçi kimi qeydiyyata alınmırlar. Sosial sahələrə məsul qurumlar yaşlı insanlara normal pensiya versələr, onlar nəyə görə küçə süpürmək məcburiyyətində qalsınlar ki? 300-400 manat maaş üçün əlverişsiz hava şəraitində belə çalışırlar. Üstəlik, bir gün yol kənarında qəzanın qurbanı olmaq ehtimalı böyükdür... Onların evlərində rahat yaşamaq, istirahət etmək vaxtdır, amma məmurların özbaşınalığının, korrupsiyanın qurbanı olurlar”.

Nəqliyyat eksperti deyir ki, belə qəzaların əsas səbəblərindən biri küçələrin işıqlandırılmamasıdır: “Süpürgəçilərin vurulması halları əsasən şəhər saatlarında baş verir. Onlar əsasən sükunət qaranlıq vaxtı, səhər 4-dən yollarda təmizlik işlərinə başlayırlar. Aidiyyəti qurumlar işıqlandırmanı təmin edə bilmir deyə yollar qaranlıq olur. Təmizlik işçilərinə yol polisi əməkdaşları tərəfindən dəfələrlə işıq qaytarıcı elementi olan geyimlər paylanırsa da, süpürgəçilər istifadə etmirlər. Çox zaman qara geyimdə qaranlıq sahədə yola çıxırlar. Onlar düşüncəli ki, sürücülər onları

görür. Nəticədə faciə yaşanır. Şəhər saatlarında sürücülərin yuxulu olma ehtimalı çoxdur. Bəzi sürücülərdə yuxusuzluq səbəbi ilə diqqət dağınıqlığı müşahidə olunur. Küçələrin işıqlandırılmamasını nəzərə alsaq, faciənin qarşısını almaq çətinləşir.

Ekspert xatırladı ki, 4 il öncə ölkə başçısının sərəncamı ilə “Yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair 2019-2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı” təsdiq edilib. O qeyd etdi ki, sərəncama əsasən hətta məhəllədaxili yollar da işıqlandırılmalı idi: “3 ildir ki, bu sərəncama əhəmiyyət verilmir. Yalnız şikayət olduqda müvafiq qurumlar işıqlandırma məsələsini həll edirlər. Küçələrin işıqlandırılması hər mənada təhlükəsizlik üçün önəmlidir. Yollarda hərəkət intensivliyi də artır. Məsələn, əvvəllər şagirdlərin əksəriyyəti ictimai nəqliyyatdan istifadə edib məktəbə gəlib-gəlirdisə, indi onların bir çoxunun valideyni övladlarını məktəbə şəxsi nəqliyyat vasitəsilə aparıb-gətirməyi üstün tutur. Bundan əlavə, insanlar ictimai nəqliyyata yox, daha çox manatlıq taksilərə üstünlük verir, rayonlara gedərkən avtovağzalından çıxan avtobuslara yox, fərdi nəqliyyat vasitələri ilə gətməyi üstün tutur. Ancaq bu sürücülərin iş və istirahət rejimi məlum deyil, onlar sürətlə hərəkət edir, kobud qayda pozuntularına yol verirlər ki, mənzil başına tez çatınsınlar, yenidən müştəri yığıb geri qayıdaraq bir az daha çox pul qazansınlar. Bütün bu kimi hallar sonda ağır yol-nəqliyyat hadisələrinin baş verməsinə gətirib çıxarır. İnsanlarda son zamanlar psixoloji gərginlik müşahidə edilir. Həç kim bir-birinə güzəşt etmir, ən kiçik bir səhvə görə yolda insanlar az qalır bir-biri ilə dava ələsin, bığaqlaşsın. Son vaxtlar bizim əlimizə düşən görüntülərdən görürük ki, yollarda əlbəyaxa dava olur, bir-birini bığaqlayırlar. Yol üstündə adam öldürüb, hətta məhkəməyə qədər gedənlər var. Bu cür problemlər də gətirib qəzalara çıxarır. Məsələn, insanlar var ki, işıqforda dayanmağa səbri çatmır. Özüm şahidəm ki, neçə adam gəlir, işıqforu qırmızı işığını gözlemədən keçir”.

Nəqliyyat eksperti deyir ki, ümumiyyətlə, yol qəzalarının sayı artır: “Yol qəbəkəsinə nişanlar çatışmır. Svetoforların iş prinsipi düzəlməlidir. Piyada keçidləri daha çox olmalıdır. Son vaxtlar fikir versək, görürük ki, hətta zebraların üstündə də piyadaların vurulması halları çoxalır. Mən təklif edirəm ki, piyada keçidlərinin yaxınlığında tramplin qoyulmalıdır. Sürücülər buna artıq vərdis edəcəklər ki, keçidə yaxınlaşanda tramplin var, sürəti azaldacaqlar və beləliklə də, piyada keçiddə vurulmayacaq. Hətta mən bu təcrübənin uğurlu olduğunu Gürcüstanda da görmüşəm. “Qarşıda piyada keçidi var” nişanına fikir verməyənlərin bir çoxunu bu tramplinlərin ayıldacağını düşünürəm. Maşının təkərləri tramplinə dəyəndə hətta yatmış sürücü belə ayılar ki, burda maneə var”.

E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məsələ”

Son illərdə bütün rayonlarda mərkəzi xəstəxanaların əsaslı təmiri, avadanlıqlar, kadrlarla təchiz edilməsi, bölgələrdə böyük diaqnostika mərkəzlərinin açılması, kompüter tomoqrafiya, MRT müayinələrin aparılması əsas verir ki, indi müayinə üçün Bakıya gəlməyə ehtiyac qalmır. Amma bölgələrdə ixtisaslaşmış həkimlərin çatışmazlığı hələ də mövcuddur.

TƏBİB-dən hələ yay mövsümünün əvvəlində verilən statistikada bildirildi ki, respublikanın bir çox bölgələrində travmatoloq, ortoped, anestezioloq-reanimatoloq, mama-ginekoloq, nefroloq, psixiatr, nar-koloq, uşaq cərrahi, uroloq, nevroloq, şüa diaqnostikası üzrə həkim (rentgen və KT üzrə) çatışmazlığı müşahidə olunur. İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin İdarə Heyətinin sədri Zaur Əliyev də bir müddət əvvəl bölgələrdə həkim çatışmazlığının aradan qaldırılması istiqamətində müvafiq addımlar atıldığını deyib. Onun sözlərinə görə, xaricdə təhsil almış 66 tibb işçisi dövlət xəstəxanalarında yerləşdirilib. Onlardan 42-si cərrahi, 24 terapevtik sahə üzrə ixtisaslaşmışlar.

Amma rayon xəstəxanaları bəzi sahələrdə həkimlərin olmamasından hələ də əziyyət çəkir. Tibb müəssisələrindəki kadr çatışmazlığının əsas səbəbi kimi maddi-məişət qayğıları göstərilir. Bunun üçün də həkimləri bölgələrdə işləməyə cəlb etmək üçün təşviqədi addımlar atılmalıdır.

Problemi həll etmək üçün hətta həkimlərin məcburi xidmətə göndərilməsi də təklif edilir. Təklifə görə, rezidenturaya qəbul olunan hər bir şəxsə müqavilə bağlanmalıdır ki, təhsildən sonra 1, 2 və ya 3 il rayonlardan birində işləsin.

Bəs bölgələrdə həkim çatışmazlığının səbəbləri nədir, həkimlər bölgələrdə işləməkdən niyə imtina edir? Problemin həlli üçün nə etməli?

Millət vəkili Musa Quliyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a danışib. Millət vəkili qeyd edib ki, bölgələrdə həkim çatışmazlığı ilə bağlı problem təkcə Azərbaycanda deyil, inkişaf etmiş ölkələrin əksəriyyətində mövcuddur: “Bu problemin həlli üçün yenidən Amerika “kəşf” etməyə ehtiyac yoxdur, hazır reseptlər, hazır təcrübələr var.

Birinci variant bu ola bilər ki, Azərbaycan Tibb Universitetinə tələbə qəbul olunan onunda müqavilə bağlansın ki, dövlət vəsaiti hesabına oxuduğu üçün universiteti bitirdikdən sonra il yarım və yaxud 2-3 il

Bölgələrdə həkim çatışmazlığının səbəbləri və “nə etməli” sualı

Musa Quliyev: “Bu problemin həlli üçün yenidən Amerika “kəşf” etməyə ehtiyac yoxdur”

müqavilə əsasında məcburi xidmət göstərməlidir. Bu proses püşk vasitəsilə də ola bilər ki, kim hara düşə bilər və yaxud müqavilədə göstərilə bilər ki, universiteti bitirdikdən sonra hansısa bölgəyə gedib, orada işləyəcək, diplomunu aldıqdan sonra isə sərbəst şəkildə istədiyi başqa yere gedib, işləyə bilər.

İkinci variant rezidentura ilə bağlı ola bilər. Məlum olduğu kimi, artıq bir neçə ildir ki, ölkəmizdə də rezidentura fəaliyyət göstərir. Rezidenturaya da qəbul olunanda eyni müqaviləni bağlamaq olar ki, hansı bölgədə, hansı yerlər boşdur, ora cəlb olunsun, məcburi xidmət göstərsin, müddət bitdikdən sonra isə istədiyi yere gedib, xidmət göstərə bilər. Həmin müddətdə hökumət müəyyən sosial tələbatların qarşılmasında üzərinə müəyyən vəzifələr götürməlidir. Məsələn, onlara ya xidməti mənzil verilməli, əgər xidməti mənzil yoxdursa, kirayə haqlarının bir hissəsi və yaxud hamısı qarşılanmalıdır. Bu məsələ yerli icra hakimiyyəti orqanları, bələdiyyə səviyyəsində və yaxud mərkəzi hökumət tərəfindən də həll oluna bilər.

Həkimlər niyə bölgələrə gedib işləməyə həvəs göstərmirlər? Bölgələrdə həkimin özünü inkişaf etdirməsi və yaxud bilik və bacarıqlarını artırması, onu tətbiq etməsi ilə mərkəzi yerlər bir deyil. Məsələn, hər rayon-da kardioloji mərkəz, hansısa əməliyyatlar aparmaq üçün lazımı şərait, ən azı konsultasiyalar, məsləhətləşmələr aparmaq üçün müəyyən həkim kollektivi yoxdur. Bunların hamısı məsələyə öz təsirini göstərir. Lakin buna baxmayaraq, hesab edirəm ki, rayonlarda ilkin səhiyyə xidməti, ən azı ailə həkimləri institutu formalaşdırmaq üçün kadr potensialı yaratmaq lazımdır və bu, mümkündür.

Digər tərəfdən, bir məsələni yeni öyrəndim və özüm də təəccübləndim ki,

universiteti bitirən həkimlərə işləməyə icazə verilmir. Yeni baxmayaraq ki, onların diplomu var, deyirlər ki, sən yalnız qeyri-həkim ixtisası üzrə və yaxud meto-dist, ya da statistika ilə bağlı işləyə bilərsən. Onda bu insan niyə 6 il təhsil alır? Bildirirlər ki, yalnız rezidenturayı bitirdikdən sonra gedib həkim ola bilərsiniz. Rezidentura yeri cəmi 400 yer olur, halbuki hər il Tibb Universitetini həkim ixtisası üzrə 1200-1500 şəxs bitirir. Bu da ciddi problemdir və hesab edirəm ki, müvafiq qurumlar bu problemə ciddi məşğul olmalıdır”.

“Ankara” klinikasının keçmiş baş həkim Zülfüqar Yusifov qeyd edib ki, bölgələrdə həkim çatışmazlığı məhz son illərdə daha qabarıq şəkildə özünü göstərir ki, bunun da bir sıra səbəbləri var: “Gənc həkimlər adətən urbanlaşmağa çox da meylli olmur. Onlar daha çox şəhəri seçməyə üstünlük verirlər. Çünki rayon şəraiti ilə şəhər şəraiti tamamilə fərqlidir. Bu baxımdan, rayon şəraiti gənc həkimlər üçün darıxdırıcı görünə bilər.

İkinci məsələ, son zamanlara qədər əmək haqqının daha aşağı olması, üçüncü məsələ isə şəxs üçün perspektivlərin şəhərlərdə daha çox olması ilə bağlıdır. Çünki tibb davamlı inkişaf edən sahədir, müasir avadanlıq, müasir təc-rübə və sairə tələb edir. Bunların da hamısı təsir edən amillərdir.

Doğrudur, son vaxtlar sığorta sistemində keçdikdən sonra məvəciblərin müəyyən stabil həddə çatması, xüsusən də dövlət klinikalarında maaş məsələsinin tənzimləndiyi müşahidə olunur. Lakin digər səbəblər hələ ki ortadan qalxmayıb. Bunun üçün müxtəlif ölkələrdə, o cümlədən qardaş Türkiyədə müəyyən qərarlar qəbul olunub. Belə ki, universiteti bitirdikdən sonra həkimlər 3 il ərzində müəyyən bölgələrdə mütləq məcburi əmək şəraitində işləməlidirlər. Yeni onla-

Həkimlərin yaş həddinin dəyişdirilməsi təklifi

“Bu ilin sonuna yaxın Azərbaycanda TƏBİB-in tabeliyində olan tibb müəssisələrində xaricdə təhsil alıb ölkəyə qayıdan 10 həkim aktiv fəaliyyətə başlayacaq”. Bunu TƏBİB-in icraçı direktoru Vüqar Qurbanov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib.

O qeyd edib ki, bunlar əsasən Almaniya və Türkiyə respublikalarında çalışmış həkimlərdir.

TƏBİB sədrinin sözlərinə görə, regionlarda həkim çatışmazlığını aradan qaldırmaq üçün layihə həyata keçirilir: “Xaricdə təhsil alıb ölkəyə qayıtmış 79 həkim bu layihə üzrə işə başlayıb”.

V. Qurbanov əlavə edib ki, həkimlərin yaş həddi qanunvericiliklə tənzimlənir: “Lakin bəzi regionlarımız üzrə bununla bağlı təkliflər vermişik. Bəzi regionlarımızda həkim və tibb işçilərinin çatışmazlığını nəzərə alaraq, yaş həddi məsələsində müvafiq qurumlara təkliflərimizi etmişik ki, bununla bağlı qanunvericilikdə bəzi məqamlar nəzərə alınsın. Hazırda bununla bağlı iş gedir”.

Elektron reseptlərin tətbiqi başladı

“Artıq elektron resept hazırdır, pilot şəkildə bir neçə xəstəxanada və ambulator tipli məntəqələrdə tətbiqinə başlanılıb”.

Bunu səhiyyə naziri Teymur Musayev jurnalistlərə açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, gələn ilin yanvar ayının 1-dən elektron resept bütün ölkə ərazisində tətbiq olunacaq.

Sosial müdafiə və təminat xərclərində artım

2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 4542,2 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılır.

Bu barədə “Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununda qeyd olunub.

Məlumatla görə, bu da 2023-cü ilə müqayisədə 226,3 milyon manat və ya 5,2 faiz, 2022-ci ilin icra göstəriciləri ilə müqayisədə isə 1077,8 milyon manat və ya 31,1 faiz çoxdur.

Bundan başqa, büdcədə əhalinin gəlir əldə etmək imkanlarının və rifahının yaxşılaşması, yoxsulluq səviyyəsinin azaldılması, aztəminatlı ailələrin, xüsusilə də sosial cəhətdən həssas təbəqələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və digər sosial tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin layihəsində 2630,7 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub.

Bu da 2023-cü ilə müqayisədə 649,6 milyon manat və ya 32,8 faiz çoxdur. Artımın əsas səbəbi 2023-cü ildə sosial müavinətlərin və təqaüdlərin miqdarının artırılması ilə əlaqədar 2024-cü ildə maliyyə təminatının yaradılması (357.3 milyon manat) ilə bağlıdır.

✎ Xəlilə GƏRAY,
“Yeni Müsavat”

MƏSAVAT

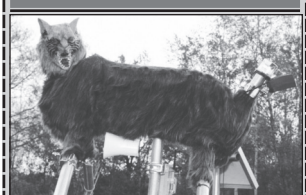
Son səhifə

N 199 (8335) 3 noyabr 2023

London kitabxanası taxtabitilərə görə bağlandı

Londonun qərbində yerləşən kitabxana taxtabitilərin yayılması səbəbindən müvəqqəti olaraq bağlanıb. Bu barədə BBC bələdiyyə orqanlarının nümayəndələrinə istinadən məlumat yayıb. Qeyd olunub ki, söhbət Londonun "Ealing Borough" Mərkəzi Kitabxanasından gedir. "Şəhər şurası kitabxananın müştəriləri və işçilərinin narahatlıqlarını nəzərə alaraq müvəqqəti bağlanma qərarını verib", - deyə yerli hökumətin sözçüsü bildirib.

Yaponiyada ayları qorxutmaq üçün robot canavarlar quraşdırılıb

Qırmızı LED gözləri olan və dəhşətli səslər yayan 180-ə yaxın mexanikləşdirilmiş canavar robotları vəhşi heyvanların, xüsusən də ayların şəxsi mülkiyyətə daxil olmasının qarşısını almaq üçün Yaponiyada yerləşdirilib. Bu barədə Ohta Seiki tərtibatçısı Ota Yuji məlumat verib. "Hazırda heç kim canavar robotlarının effektivliyinə şübhə etmir. Biz heç bir narazılıq və ya mənfii rəylə qarşılaşmamışıq... Ölkə üzrə 180-ə yaxın "monstr-canavar" quraşdırılıb", - deyə o bildirib. Otanın sözlərinə görə, Yaponiyanın vəhşi təbiətinin nümayəndələri instinktiv olaraq canavarlardan qorxurlar. Buna görə də robot canavarlar silah səsləri, ulama və it hümməsi kimi səslər çıxarıb.

Türkiyədə soyuq hava hörümçəyi "əvsiz qoydu"

Türkiyənin Ardahan və Qars vilayətlərində ötən gecə təsirli olan soyuq hava maraqlı mənzərələr ortaya çıxarıb. Soyuq hava, saxta və duman səbəbindən ətrafda demək olar ki, hər yer buz bağlayıb. Hətta hörümçək toru belə donub. Qeyd olunanlar eyni şəkildə Qarsda da özünü göstərib.

Aşağı məvacib ürək üçün təhlükəlidir

Elm adamları hansı iş problemlərinin sağlamlıq üçün təhlükəli olduğunu müəyyən ediblər. Kanadalı alimlər 6465 işçinin təxminən 19 illik müşahidə məlumatlarını təhlil edərək məyusədirici nəticəyə gəliblər. Məlum olub ki, işdəki stress və sərf olunan əməkə alınan məvacib arasında ki uyğunsuzluq ürək-damar xəstəlikləri riskini əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Yaxın on ildə kosmos quldurları peyda ola bilər

Yaxın on ildə kosmosda quldurlar peyda ola bilər - söhbət peyklər vasitəsilə ötürülən məlumatları oğurlayan və ya korlaya bilənlərdən gedir. Bu barədə "EKİPO" şirkətinin baş direktorunun müşaviri, "Aeronet" Milli Texniki Təşəbbüs bazarının eksperti Vyacheslav Tyomkin danışır. "10 ildən sonra kosmosda rəqabət xeyli artacaq. Bu, şirkətlərin və korporasiyaların deyil, ölkələrin maraqlarının açıq-aşkar toqquşmasına gətirib çıxaracaq. Faktiki olaraq bu ölkələrin rəhbərliyi tərəfindən idarə olunan kosmos quldurları peyda olacaq. Bundan əlavə, kosmik tullantıların miqdarı utilizasiya edilən tullantıların miqdarına nisbətən daha sürətlə artacaq", - deyə Tyomkin bildirib. Kosmik quldurluq ilk vaxtlar müdaxilə yaratmaqdan, avadanlığın və peyklərin sıradan çıxarılmasından, həmçinin məlumatların ələ keçirilməsindən, ötürülən məlumatların və ya əməllərin təhrif edilməsindən ibarət olacaq. Bu cür hərəkətlərə ən həssas olan peyklər qrupu aşağı orbitlərdə yerləşənlərdir, ona görə də gələcəkdə baş idarəetmə peykləri daha yüksəkdə yerləşdirilməlidir.

Hazırda, Yer səthindən yuxarıda yüksəkliklərin daha böyük diapazonu üçün ümumiləşdirilmiş bir anlayış olan "aşağı kosmos" zəif inkişaf etdirilib.

Kobranı oyuncağa çevirən meymunun görüntüləri viral oldu

narahat olan ilan özünü xilas etməyə çalışır. Kadrlar istifadəçilər tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb, görüntülər sosial şəbəkədə virus kimi yayılıb.

Araşdırmaya görə, işdəki problemlərdən ən çox kişilər əziyyət çəkirlər. Əgər işçini ya həddindən artıq yüklənmə, ya da qeyri-adekvat əmək haqqı narahat etsə, onda ürək xəstəliyi təhlükəsi 49% artır. Həddindən artıq işləyən və az məşğul olan kişilərdə ürək-damar patologiyası riski ikiqat, 103% artır. Alimlər qeyd edirlər ki, bu risk faktoru ürək üçün piylənmə qədər təhlükəlidir və infarkt kimi bir çox xəstəliklərin əsas səbəbləri arasındadır.

Dünyanın ən zəngin adamları bir ayda 50 milyard dollar itiriblər

"Forbes" jurnalının məlumatına görə, dünyanın ən zəngin 10 adamının ümumi sərvəti son bir ayda təxminən 50 milyard dollar azalaraq 1,32 trilyon dollara düşüb. Bu barədə məlumat nəşrin saytında yerləşdirilib. "Tesla"-nın yaradıcısı və "X" sosial şəbəkəsinin (keçmiş "Twitter") sahibi İlon Mask hələ də reytingin birinci pilləsində qərarlaşıb. Bununla belə, "Tesla" səhmləri bu ay 20% ucuzlaşıb və Mask 35 milyard dollar, yəni sərvətinin 14%-ni itirib.

LVMH ("Louis Vuitton Moët Hennessy") şirkətlər qrupunun prezidenti, "Forbes" siyahısında ikinci yerdə qərarlaşan Bernard Arno qrupun səhmlərinin 5% ucuzlaşması səbəbindən son bir ayda 10 milyard dollar itirib. "Oracle" korporasiyasının təsisçilərindən biri, amerikalı Larri Ellisona gəlincə, şirkətin səhmlərinin 3% azalması onu beş milyard dollardan məhrum etsə də, reytingdə dördüncü yerini qoruyub.

Eyni zamanda mənfii tendensiyaya baxmayaraq, reytingdə yeddinci yerdə olan "Meta" korporasiyasının rəhbəri Mark Zukerberq sərvətini 300 milyon dollara yaxın artırıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Çox möhkəm asqıranda, qabırğalardan biri qırıla bilər.
- * Asqırmağın qarşısını almaq boyunda damarın zədələnməsinə səbəb ola bilər.
- * Donuzlar heç vaxt başlarını yuxarı qaldıra bilmir.
- * Dünya əhalisinin demək olar ki, 50 faizi telefondan istifadə etmir.
- * 1 saat qulaqlıqdan istifadə qulaqdakı mikrobların sayını 700 faiz artırır.
- * Barmaq izləri kimi hər insanın özünəməxsus dil izi də var.
- * Betxoven son əsərini kar halda bəstələyib.
- * Eyfel qülləsinin hazırlanmasında 6400 ton ağırlığında 18.100 ədəd dəmir parçasından istifadə edilib.
- * İnsan orqanizmindəki bütün damarların uzunluğu 15 min km-dir.
- * Bir futbolçu topa hər dəfə başı ilə vuranda, beyində min hüceyrə ölür.
- * İnsanın başında orta hesabla 30.000-100.000 ədəd saç var. Hər gün onlardan 100-ü tökülür.
- * Amerikalıların 60 faizi ölkələrini xəritədə tapa bilmir.
- * Dünyadakı kişilərin 10, qadınların 15% isə 8 faizi solaxaydır.
- * Qədim Çində valideynlərin ad günündə verilən ən yaxşı hədiyyə tabut hesab olunurdu.
- * Günəş sistemində daxil olan bütün planetləri bir tək Yupiterin içinə sığdırmaq mümkündür.
- * Britaniya kraliçasının imperiya tacında düz 1783 brilyant qəş düzülüb. Onların arasında ən məşhuru 309 karatlıq "Afrika ulduzu"dur.
- * Heç bir kağız vərəqini yeddi dəfədən artıq bərabər qatlamaq mümkün deyil.
- * Kişilər qadınlara nisbətən üç dəfə çox intihar edirlər. Ancaq qadınlar kişilərdən üç dəfə artıq intihar cəhdi edirlər.
- * Dünyada ən çox poçt şöbəsi olan ölkə Hindistandır. Orada 152 792 poçt şöbəsi fəaliyyət göstərir.
- * 1950-ci ildə Çində orta insan ömrü 35 il olduğu halda, 2000-ci ildə bu rəqəm 70-ə çatıb.
- * 39-cu ABŞ prezidenti Cimmi Karter dəqiqədə 2000 söz sürətlə oxumağı bacarımış.

Həkimlər qadının beyindən soxulcan çıxardılar

Tibbdə ilk dəfə görülməyən bir hadisə baş verib: Həkimlər qadının beyindən "ophidascaris robertsi" kimi tanınan qurd çıxarıblar.

Bildirilir ki, mədəsində ağrıları hiss etməyə başlayan xəstənin ilk əlamətləri həftələrlə qarın ağrısı və ishal olub. Sonra gecə tərləmələri və quru öskürək başlayıb. Həkimlərin müayinəsi zamanı qadının ağciyər, qaraciyər və dalağında zədələnmiş toxumalar aşkar edilib. Bu səbəbdən infeksiya, bakteriya və göbələklər üçün testlər götürülsə də, bütün cavablar mənfii çıxıb.

Üç həftə sonra qadın qızdırma və öskürəklə yenidən xəstəxanaya yerləşdirilib. Həkimlər kompüter tomoqrafiyası keçiriblər. Skanerləmə zamanı ağciyerdə zədələnmiş nöqtələrdə hərəkət aşkar edilib. Ancaq tibb işçiləri yenə diaqnoz qoya bilməyiblər.

Aylar sonra qadında unutkanlıq və depressiya başlayıb. Bundan sonra həkimlər qadını Maqnit Rezonans Tomografiyadan (MRT) keçiriblər. Nəticədə qadının beyinin sağ frontal hissəsində qərribə izlər görülüb.

Avstraliya Milli Universiteti və Kanberra Xəstəxanasının yoluxucu xəstəliklər üzrə mütəxəssisi həkim Sanjaya Senanayake əvvəlcə bunun xərcəng ola biləcəyini düşünüb. O, bu məqsədlə qadının beyindən toxuma parça götürüb. Prosedur zamanı beyində ipə bənzər şübhəli cisim müşahidə edilib. Pinsetlə çıxarılan "ip" in əslində canlı olduğu görünüb. Uzunluğu təxminən karandaşın yansı qədər olan cəhray-qırmızı qurd qırılıb.

Beləliklə, qadının həyatını cəhənnəmə çevirən cism "ophidascaris robertsi" olduğu ortaya çıxıb.

Diaqnoz qoyulandan sonra müalicə tətbiq edilib və qadın parazitər dərmanlarla sağlamlığına qovuşub. Onun simptomları da yox olub.

Qeyd edək ki, əslində ilanlarda görülməyən bu qurd ilk dəfə insanda müşahidə edilib. Dr. Senanayake vəhşi heyvan və insan populyasiyaları arasında qarşılıqlı əlaqənin artması ilə belə qeyri-adi infeksiyaların artmağa başladığını deyib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məsəvat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 2881

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500